Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 67 (15690) | 1981 оной мартын 21, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ УГТУУЛАН

БУЛТАДАА БЭЛЭН

Манай совхозой ажалшад апрелиин 18-да үнгэргэгдэхэ ленинскэ коммунис субботнигто үбгэн, залуугүй гарахаар шиидэнхэй. Ажалай энэ hайндэртэ урид бэлдэхын, тэрэниие hайнаар үнгэргэхын тула тусхай штаб байгуулагдаа.

Апрель hарын эхеэр штабай зүблөөн дээрэ хэхэ ажалайнгаа хэмжээе тодорхойлхо байнабди. Мүнөө отделени бүхэндэ ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулагдана.

Энэ үдэр совхозой малшад өөhэдынгөө ажал хэхэ, таряан ажалайхид поли болон нуга сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха, hайрам тогтоохо юм. Механизаторнууд hургааг бэлдэжэ, сабшалан хорёолхо түсэбтэй.

Конторын хүдэлмэрилэгшэд hууринаа болбосон түхэлтэй болгохо, гудамжа, талмайнуудаа сэбэрлэхэ, палисаднигуудаа шэбхаар хараална.

Мүн hургуулинуудай hурагшад түмэрэй, саарhанай хаягдал суглуулжа тушааха. hургуули болон интернадайнгаа гадаахиень сэбэрлэхэ байна.

В. ЛУБСАНОВ,
Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой парткомой секретарь.

«АГУУЕХЭ ҮҮСХЭЛЭЙ» ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ

Түрүүшын табан жэлэй габшагай ажалай болон бүгэдэ арадай эршэтэ социалис мүрысөөнэй эхи табиhан В. И. Ленинэй «Агууехэ үүсхэл» гэжэ нэрлэhэн «Москва-Сортировочная» депогой хүдэлмэрилэгшэдэй шэдитэ үүсхэл мүнөөшье үргэлжэлhөөр. Революциин вождь В. И. Ленинэй түрэhөөр 111 жэлэй ойдо зорюулан, коммунис субботник үнгэргэхэ тухай үүсхэл Москвагай ажалшад гаргаhан байна. Энэ үүсхэлыень Улаан-Үдын шэтэй, локомотив-вагон засабарилгын заводуудай, М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой, барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын хүдэлмэришэдэй коллективүүд халуунаар дэмжэн абаа.

Мүн hаяхан энэ үүсхэл дэмжэлгын митинг Улаан-Үдын прибор-бүтээлгын заводто болобо. Баяр ёhололой, политическэ үндэр элэбхи үүсхэлэй оршон байдалда үнгэрhэн энэ митинг дээрэ үгэ хэлэhэн хүдэлмэришэд Н. Н. Шавер, Л. А. Сарычева, слесарь-хабсаргагша Т. Угловская гэгшэд коммунис ажалай энэ hайндэрые ашаг үрэ ехэтэй, үндэр бүтээсэтэй ажалаараа тэмдэглэе гэжэ нүхэдөө уряалаа. Коммунис субботнигые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа, тэрэ үдэр имагтал алмаhан материалаараа хүдэлжэ, эрхим шанартай продукци гаргаха зорилго табиhан тухайгаа комсомол-залуушуулай бригадын бригадир Л. Любченко мэдүүлбэ.

«Улаан субботын» үдэрые урма баяртайгаар угтажа, оролдосотой шударгыгаар ажаллан, бүтээhэн продукци, олоhон олзоёо арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада зорюулха байhанаа заводой хүдэлмэришэд гэршэлнэ.

Манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой цех соо митингын үедэ.
Т. БЕЛЯЕВАГАЙ фото.

РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүдые, тэрэнэй шиидхэбэринүүдые, партиин съездэ КПСС-эй ЦК-гай хэhэн Тоосоото элидхэл дотор нүхэр Л. И. Брежневэй тодорхойлhон тобшололнууд ба заабаринуудые үндэhэ болгон, РСФСР-эй министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, совет ба ажахын органуудай шиидхэхэ зорилгонууд мартын 19-дэ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ бүхы талаараа зүбшэн хэлсэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев элидхэл хэбэ. Россин Федерациин ажалшад, бүхы совет хүнүүдтэл адляар, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые манай Эхэ оронoй экономическа ба оборонно хүсэ шадал бэхижүүлхэ, амгалан тайбан байдал сахиха ба батадхаха, совет арадай байдал улам hайжаруулха зорилготой дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин бэелүүлдэг ленинскэ хараа бодолые, ажал ябуулгые хүсэд бүрин hайшаана. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэл — марксизм-ленинизмые, коммунис байгуулалтын теори ба бодото хэрэгые саашаланъ хүгжөөхэ, баяжуулха хэрэгтэ оруулагдаhан зохёон байгуулхы ехэ хубита мүн гээд Россин Федерациин, бүхы оронoй ажалшад тоолоно гэжэ элидхэлшэ тусхайлан тэмдэглээ.

Политическэ ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, Ленинэй, Агууехэ Октябриин хэрэгые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлэгшэ — Леонид Ильич Брежневэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретаряар дахинаа нэгэ hаналгатайгаар hунгагдаhыень хаа-хаанагүй ехэ баяртайгаар угтаба.

Россин Федерациин ажалшад партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэн, республикын экономическа ба научно-техническэ хүсые арбадахи табан жэлдэ саашаданъ хүгжөөжэ, арад зоной байдалай ба соёл болбосоролой хэм хэмжээе улам дээшэлүүлээ. Тиин арбан нэгэдэхи табан жэлые амжалтатайгаар эхилхэ hайн үндэhэ hуури табигданхай. Съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, ажахы эрхилэлгын, экономикын бүхы hалбаринуудые тогтууритайгаар хүгжөөлгын, үйлэдбэриин ба научно-техническэ хүсые бүри хүсэд дүүрэнээр ашаглалгын хэрэг улам нарижуулан hайжаруулха, зөөри хэрэгсэлнүүдые бүхы аргаар арьбалха ашаг түгэс онол аргануудые хэрэглэдэг болохо шухала байhанда анхарал хандуулагдаа. Хүдэлмэриин шанар hайжаруулха, түсэблэлгын ба ажахы хүтэлэлгын, түсэб дүүргэлгын ба мүнгэнэй журам бэхижүүлгын, бүхы предприятинууд болон эмхинүүдэй эршэтэй хүдэлмэри хангалгын, үйлэдбэри ба ажал эмхидхэлгын түрүү формонууд ба онол арганuудые хаа-хаанагүй нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгын хэрэг нарижуулан hайжаруулха тон шухала гэжэ тусхайлан тэмдэглэгдээ.

Заседанида хабаадагшад экономическа ба социальна комплексно хүгжэлтын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулба. Эдэ асуудалнууд Россин Федерацида онсо шухала удха шанартай. Үйлэдбэриин олон hалбаринуудай саашанхи зорилгонууд, гадаадын оронуудтай харилсаа холбоон республикын хойто ба зүүн нютагуудтахи индустриальна шэнэ районуудай хүгжэлтэтэй нягта холбоотой байна. Тэндэ байрын гэрнүүдые, соёлой ба ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангаха байшангуудые, hайн харгынуудые бариха, хүдөө ажахын продуктнуудаар хангаха найдабаритай баазануудые бариха зорилго шиидхээгүй hаа, эдэ районуудай предприятинуудта үйлэдбэриин тогтууритай коллективүүдые тогтоохо бэрхэтэй. Эдэ хадаа бүхы министерствэнүүд болон албан зургаануудай, нютагуудтахи совет органуудай уялгата хэрэг болоно.

Үйлэдбэриин ба ажаhуудалай асуудалнуудые нягта холбоотойгоор шиидхэжэ, hуурин тосхонуудые мүнөө сагайхяар шэнэдхэн хубилгажа, газар таряалан ба мал ажалые амжалтатайгаар хүгжөөлгын талаар ехэ юумэ хэжэ байhан республикын Харабэшэ хүрьhэтэй нютагууд үнинэй тогтонижоhон байдалтай районуудташье, комплексно хүгжэлтэ хангаха шухала байhанай гэршэ болоно. Нэгэшье министерство энэ хүдэлмэридэ хабаадангүй үлэхэ ёhогүй.

Республикын промышленность промышленна продукциин хэмжээе нилээд ехээр нэмээхэ, үйлэдбэриин бүридэл hайжаруулха, үйлэдбэрилдэг ба болбосоруулдаг hалбаринуудай хүгжэлтын талаар тэнсүүри таараладал хангаха ёhотой болоно. Хүндэ индустрие хүгжөөлгэ хадаа бүхы арадай ажахын — үйлэдбэрииншье, социальнашье зорилгонуудые шиидхэлгын зайлашагүй нүхэсэл болохо ёhотой гэhэн Тоосоото элидхэлэй тобшолол тон шухала удха шанартай. Энэ ушар базова hалбаринуудта, түрүүшын ээлжээндэ — түлишын ба элшэ хүсэнэй hалбаринуудта хамаадана. Хүн зоной хэрэглэдэг эд товарнуудые бүри ехээр бүтээн гаргаха, шанарыень hайжаруулха гээшэ промышленностиин, предприятинуудай ба организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй түрүүшын ээлжээнэй зорилго, партийна, совет ба ажахын органуудай, профсоюзуудай онсо оролдолго гаргаха хэрэг болоно.

Хүдөө ажахые, республикын агропромышленна комплексдо ородог hалбаринуудые саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ нилээд ехэ hуури эзэлээ. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын жэлэй дундуур хэмжээе 12—14 процентээр, колхозууд болон совхозуудтахи ажалай бүтээсые — 22—24 процентээр ехэ болгохо гэжэ хараалагданхай. Мүнөөдөө хэрэглэмжэ үшөөл хүсэд хангадаггүй байhан мяха, мал ажалай бусад продуктнуудые эршэмтэй түргэнөөр хүгжөөлгэ онсо шухала удха шанартай гэжэ тоологдоно. Капитальна барилгын хэрэг үндэhөөрнь hайжаруулха, дүүргэгдээгүй барилгануудай хэмжээе, барилгануудай болзор хорооохо, хүдэлмэрилжэ байгаа предприятинуудые hэльбэн шэнэдхэхэ, техникыень шэнэлхэ капитальна хүдэлмэридэ түбхын түрүүн мүнгэ табиха шухала гэжэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет тусхайлан тэмдэглээ. Съездын шиидхэбэринүүдые үндэhэ болгон, транспорт, хэлхээ холбоо, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг албаниие саашанъ хүгжөөхэ, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай, уран мэргэжэлтэ эмхинүүдэй хүдэлмэри улам hайжаруулха асуудалнууд заседанинууд дээрэ тодорхойгоор харагдаhан байна.

Партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Тоосоото элидхэл дотор нүхэр Л. И. Брежневэй тодорхойлhон заабаринууд ба зорилгонуудые, мүн съездын баталhан «1981—1985 онуудта, 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые» ажал ябуулгынгаа үндэhэн болгохо, хэлбэришэгүй гүйсэдхэхөөр абахыень РСФСР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудые, автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдые, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоол доторoo уялгалба.

Россин Федерациин арадай ажахын бүхы hалбаринуудай ажалшад КПСС-эй XXVI съездын табиhан асари ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулха гээд батаар этигэжэ байhанаа РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет элирхэйлбэ.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭНЭ

hаяшаг Яруунын районой «Победа» колхозой малшад 550 центнер мяха бэлэдхэлэй пунктда тушаажа, нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб дүүргэбэ. Мүнөө тус ажахы гүрэндэ мяха худалдаhаар зандаа. Тушааhан малынь тобир тарган байжа, дундаhаа дээшэ тарганаар сэгнэгдэжэ абтана. Мал бүхэнэйнь шэгнүүр тус бүридөө 340 килограмм болоо.

Эгэтын-адагайхид түсэбhөө гадуур үшөө 20 центнер үхэрэй мяха худалдахаар хараална.

О. АДУШИНОВ,
Яруунын райгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин ахамад ветеринарна врач.

УЯЛГАЯА ШЭНЭЛБЭ

...тэрэл партиин ээлжээтэ съездэ зорюулжа абаhан социалис уялгануудаа Прибайкалиин коопзверопромхозой хүдэлмэришэд амжалтатай бэелүүлээ. Съездын нээгдэhэн үдэр энэ баяр ёhололой суглаан боложо, мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдоhон байна. Тус коллектив үнгэрhэн табан жэлэйн түсэбтэ даабаринуудые ...жэл соо дүүргэжэ, ...табан жэлээ бэта найдамтай үндэhэ hуури дээрэ ...юм. Нигэжэ энлэхид ...жэлэй даабариhаа гадуур нэгэ миллион 340 мянган түхэригэй продукци худалдаа.

Тэрэшэлэн зэрлиг ангай арhа тушааха, эм домдо ородог набша намаа, ургамал болон бэшэшье юумэ суглуулха түсэб үлүүлэгдээ. Ангуушалай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Н. Г. Шангин онсо шалгаржа, мүнгэн шанда хүртөө. Николай Георгиевич нёдондо жэлэйнгээ агнууриин хаhын даабари 250 процент дүүргээ юм.

hаяхан энэ болоhон суглаан дээрэ тус коопзверопромхозой коллектив КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй танилсаад байхадаа, урид абаhан социалис уялгануудаа шэнэлжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ габшагай шангаар ажаллажа, түсэбөө болзорhоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ.

А. КОЗИН.

ГУРБАН ХОНОГООР УРИД

...тоннельнэ 16-дахи отрядай коллектив Байгалай эрьеэр гурбан тоннель малтажа байна. Тус коллектив үшөө дүрбэдэхи тоннель малтахаар ...хэлэй хүдэлмэри хэжэ эхилэнхэй. Хүдэлмэриень hайнаар эмхидхэгдэн, үндэр бүтээсэ түйлабана.

Тус отрядай хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй туршада 25 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэхэ даабаряа дүрбэн hараар урид дүүргээ бэлэй. Яхадай АССР-тэ Нагорный тоннель болзорhоонь жэлээр урид барижа дүүргэhэн байха юм. Эдэнэр Байгалай эрьеын тоннельнүүдые мүн лэ болзорhоонь урид дүүргэхээр шиидэнхэй.

Байгша оной түрүүшын хоёр hарын даабари болзорhоонь урид, КПСС-эй XXVI съездын нээгдэhэн үдэр—февралиин 23-да дүүргэхэ гэhэн уялгаяа гурбан үдэрөөр уридшалан дүүргээ. Хоёр hарын түсэбhөө гадуур 25 мянган түхэригэй барилга хэхэ гэhэн уялгаяа тэдэнэр баhал амжалтатайгаар дүүргэбэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

АПРЕЛИИН ТҮСЭБӨӨР

Хоринн районой малшад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ажалайнгаа эршые улам шангадхажа, шэнэ амжалтануудые түйлажа байнхай. Гүрэндэ hү худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб 20 хоногоор уридшалан дүүргэбэ. Районой ажахынууд түсэбэй ёhоор, 8400 центнер hү гүрэндэ худалдаха hаа, мартын 11-дэ 8413 центнер hү тоhоной заводто тушаагаад байгаа.

Түсэбөө болзорhоо урид дүүргэхэ хэрэгтэ Хүлэй, Дээдэ-Тайлсын, «Георгиевский» совхозуудай малшад ехэхэн хубитаяа оруулба. Эдэ ажахынуудай hү hаалиин фермынхид өөhэдынгөө даабаринуудые энэ hарын эхеэр дүүргэhэн габьяатай. Жэшээлбэл, Хүлэй совхоз hү гүрэндэ худалдаха 1-дэхи кварталайнгаа түсэб мартын 3-да, «Георгиевский» —10-да, Дээдэ-Тайлсын —11-дэ дүүргэhэн байна. Мүн лэ Хүрбын, Үдын совхозуудай hаалишад мартын 12-то түсэбөө бэелүүлжэ шадаа.

Манай районой hаалишад ажалдаа түйлаhан эдэ амжалтануудаа бүри батадхан, кварталай дүүрэтэр түсэбhөө гадуур 2800 центнер hү гүрэндэ тушаахаар хараална.

П. ЦЫДЫПОВА.
«Шэнэ Үлэ» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

САГ СООНЬ БЭЛДЭХЭЭР

...гаргын совхозой механизаторнууд Цыбик Матанов ...Будаев хоёр Госкомсельхозтехникэ нэгэдэлэй Мо... мастерской соо ажахынгаа техникые заhабарилна. ...эдэ хүбүүд «Казахстан» түхэлэй хоёр ...тор бэлэн болгожо гаргаад, ДТ-75 түхэлэй трактор ...барилжа эхилэнхэй.

Эдэнэр байгша ондо запчастьнуудаар hайнаар хангагдаа дээрэhээ бүхы техникээ саг болзор соонь бэлдэхээр ...лна.

Г. БОРХОНОВ.

...рамхаанай район.

ГҮН УДХЫЕНЬ—ОЛОНИИТЭДЭ

СЭЛЭНГЭ. XXVI съездын шиидхэбэринүүдые улад зондо нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхын тула 61 хүнhөө бүридэhэн пропагандистнуудай тусхай бүлэг Сэлэнгын райондо эмхидхэгдэнхэй. Горкомой элидхэлшэд, «Знание» бүлгэмэй лекторнууд болон бусад эдэбхитэд тус бүлэгтэ ороно.

КПСС-эй съездын дүүрэмсээр, горкомой бюрогой бүхы гэшүүд районой колхоз, совхозуудта гаража, партиин ехэ хуралдаанай шиидхэбэринүүд тухай ажалшадта хөөрэжэ үгөө hэн.

Мартын 19-дэ районой промышленна предприятинуудта XXVI съездэ зорюулагдаhан ниитын-политическэ үдэр үнгэргэгдэбэ.

Тэрэнэй удаа соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй семинар эмхидхэгдэжэ, съездын шиидхэбэринүүдhээ уламжалан, тэдэнэй зорилгонууд тухай хэлэгдэбэ.

Полит-гэгээрэлэй hургуулинуудта КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые гүнзэгыгөөр шудалжа эхилбэ. Мартын 16-да полит-гэгээрэлэй хэшээлнүүд хаа-хаанагүй эмхитэйгээр эхилээ. Үнгэрөөшэ неделидэ үзэл сурталай эдэбхитэдэй семинар боложо дүүрэбэ. Тэндэ районой партийна, ажахын эмхинүүдэй, Соведүүдэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, «Знание» бүлгэмэй организацинуудай түрүүлэгшэнэр, агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, бүхы пропагандистнууд хабаадаба.

Партиин XXVI съездын делегат, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов съездын хүдэлмэри, тэндэ абтаhан шиидхэбэринүүд тухай хөөрэжэ үгэбэ. Тэрэшэлэн обкомой таhагые даагша К. К. Шомоев, Зүүн Сибириин технологическа институдай ректор Д. Ш. Фролов, гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ П. И. Манжиханов гэгшэд КПСС-эй XXVI съездын материалнуудай тус тус бүлэгүүд тухай дэлгэрэнгыгээр тогтобо.

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой партком съездын шиидхэбэринүүдые нэбтэрүүлэн ойлгуулха хүдэлмэриие эмхидхэл hайнтайгаар, баталагдаhан түсэбэй ёhоор ябуулна. Ноёхоной hургуулиин багшанар малшадай байрануудаар ябажа, лекци, хөөрэлдөө үнгэргэнэ, hурагшад концерт наада харуулна.

Ц. ДАНДАРОВА.
КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша.

ХЭЖЭНГЭ. «Первомайский» совхозой Вознесеновкын МТФ hүүлэй жэлнүүдтэ Хэжэнгын районой hаалишадай мүрысөөндэ үргэлжэ hайн үрэ дүнгүүдые түйлажа ябана. Байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбүүдые эбтэй эетэй энэ коллектив болзорhоонь урид дүүргэжэ шадаа.

Урдань түрүү hаалишан ябаhан, мүнөө тус фермын учетчик В. Ф. Сафронова агитаторай уялга дүүргэдэг юм. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые нүхэдтөө hайнаар ойлгуулхын тула тэрэ ехэ оролдолго гаргана.

Мүн лэ энэ совхозой Элэрмэгэй отделениин партийна организаци (секретарь И. Г. Цыресторов) партиин съездын материалнуудые нютагайхидтаа тон hайнаар нэбтэрүүлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Бусадшье совхоз, предприятинуудай үзэл сурталай эдэбхитэд политическэ удха шанар ехэтэй энэ хүдэлмэридэ бүхы хүсэеэ элсүүлнэ. Тэдээндэ туhаламжа болгон КПСС-эй Хэжэнгын райком hаяын үдэрнүүдтэ штатнабэшэ лекторнуудай семинар үнгэргэбэ. Мүн республикын ниислэл хотоhоо ерэhэн түүхын эрдэмэй кандидат Ш. Б. Чимитдоржиевай толгойлhон тусхай бүлэг Хэжэнгын, Худанай, «Первомайский» совхозуудаар, мүн районой түбтэ партиин съездын шиидхэбэринүүд тухай удха түгэлдэр лекцинүүдые уншажа, шагнагшадай зүгhөө hайшаагдаба.

Пропаганда ба агитациин таhагай дэргэдэхи харуулан ойлгуулха агитациин талаар соведэй заседани дээрэ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые эшэ үндэhэ болгон, районой тосхон hууринуудтахи харуулан ойлгуулха агитациин зүйлнүүдые комплексно гүримаар, ниитэ нэгэн удха баримталан, шэнэдхэн хубилгаха тухай хэлсэгдэбэ.

Районой соёлшод hаяхан сугларжа, съездын шиидхэбэринүүдые гүйсэд бэелүүлхэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые тодоруулба. Тэрэшэлэн бүхы совхозуудта нютагай эдэбхитэдэй суглаанууд болоо.

Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ совхозой парткомой секретарь В. Ц. Дубшановай ударидадаг ниитын-политическэ лекториин эдэбхитэй хүдэлмэриие тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Ц. ОБОРОВ.
КПСС-эй Хэжэнгын райкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша.

ПРИБАЙКАЛИ. Районой үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд партиин XXVI съездын материалнуудые хүн бүхэндэ хүргэхые оролдон, олон тоото хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэнэ.

Энэ талаар олониитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүдэй үүргэ тон ехэ удха шанартай. Харюусалгатай энэ хүдэлмэри ябуулхадаа, газетэ бүхэн өөрынгөө эгээл олон тоото корреспондентнүүдтэ, хэблэлэй эдэбхитэдтэ найдамтайгаар түшэглэхэ эрхэтэй.

hаяхана Турунтаево тосхоной соёлой байшанда хүдэлмэришэ, хүдөөгэй ба элир корреспондентнүүдэй ээлжээтэ слёт болобо. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула районой ажалшадые элсүүлхэ хэрэгтэ «Прибайкалец» газетын ба тэрэнэй штатнабэшэ эдэбхитэдэй дүүргэхэ үүргэ» тухай элидхэл газетын редактор А. Т. Афанасьев хээ. Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша Г. А. Горина, Нестеровэй сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. П. Соколов, Итанцинн леспромхозой социалис мүрысөөнэй талаар инженер С. Н. Байминов болон бусад үгэ хэлэбэ.

Партиин съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ хэблэлэй эдэбхитэдые бүри шударгыгаар, үрэ түгэсөөр хабаадалсахыень слёт дээрэ абтаhан хандалга соо уряалагдаа.

Ханын газетэнүүдэй КПСС-эй XXVI съездэ зорюулагдаhан конкурсын дүнгүүд согсологдобо. Нэгэдэхи hуурида «Прибайкалец» колхозой «Колос» гэhэн ханын газетэ гараба. Удаадахи hууринуудые Таловкын заводой «Железобетонщик», дотоодын хэрэгүүдэй таhагай «На-чеку» гэhэн газетэнүүд эзэлбэ.

Н. ТЕСЛЕНКО,
«Прибайкалец» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР Ф. Е. ЕФИМОВТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА АГРОНОМ ГЭhЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгтэ габьяатай ...hанайнь түлөө Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой директор **Ефимов Фёдор Ермиловичтэ** Буряадай **АССР-эй габьяата агроном** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной мартын 18.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН ПОЛИТИЧЕСКЭ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ПРОПАГАНДИСТНУУДТА БУРЯАДАЙ АССР-эй СОЁЛОЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ ГЭhЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Политическэ болон научна эрдэм мэдэсэ олоной дунда тарааха, ажалшадые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ талаар габьяатай байhанайнь түлөө **Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Аппилогов Николай Андреевичтэ — Зүүн Сибириин технологическа институдай научна коммунизмын кафедрын доцент, түүхын эрдэмэй кандидат.

Бадмаев Жамьян Бадмаевичта — Хорнин районой «Удинская новь» газетын редакторай орлогшо.

Гатыпова Цырендулма Базаровнада — Яруунын районой Үльдэргын дунда hургуулиин директор.

Дунаев Яков Арсентьевичтэ — Прибайкалиин арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой секретарь.

Дырхеев Павел Степановичта — Зүүн Сибириин технологическа институдай КПСС-эй түүхын кафедрын доцент, түүхын эрдэмэй кандидат.

Матвеев Иосиф Ивановичта — Загарайн районой Элхиин дунда hургуулиин директорэй орлогшо.

Шойненов Даша-Нима Цыбеновичтэ — КПСС-эй Буряадай обкомой лектор.

Шмулевич Михаил Моисеевичтэ — Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай КПСС-эй түүхын кафедрын доцент, түүхын эрдэмэй кандидат.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной мартын 18.

КПСС-эй обкомhоо, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумhээ ба Министрнүүдэй Соведhээ

КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум ба Министрнүүдэй Совет КПСС-эй гэшүүн, республикын социальна тэдхэмжын министр, КПСС-эй обкомой шалгалтын комиссиин гэшүүн **Елизов Евлампий Федоровичой** сагhаа урид наhа бараhан тухай гүнзэгы шаналалтайгаар мэдээсээд; тэрэнэй гэр бүлынхидтэ ба түрэлхидтэ гүн шаналалаа элирхэйлнэ.

ГҮРЭНДЭ ПРОДУКЦИ ХУДАЛДАХА ТҮСЭБӨӨ ЯНВАРЬ-ФЕВРАЛЬ ҺАРАНУУДАЙ ТУРШАДА ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭҺЭН КОЛЛЕКТИВҮҮД:

«Гусиноозерская» шахта	— 115,9 процент
Холбоожоной нүүрһэнэй уурхай	— 107,1 процент
Ципиканай прииск	— 123,2 процент
«Татарский ключ» карьер	— 106,2 процент
Баргажанай леспромхоз	— 154,4 процент
Зэдын комбинат	— 105,1 процент
Тимлюйн цементнэ завод	— 101,8 процент
Улаан-Үдын шэлэй завод	— 102,4 процент
«Бурмясопром» нэгэдэл	— 108,7 процент
Кондитерска фабрикануудай нэгэдэл	— 102,5 процент
Харанхын холимол тэжээлэй завод	— 110,9 процент
Байгалай леспромхоз	— 104,5 процент
Хяагтын плавиково-шпадай уурхай	— 102,5 процент
Загарайн карьероуправлени	— 121,7 процент

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН — олоной зохёохы эдэбхи № 1

Ленинэй ордентэ ЛВРЗ-гэй булад хайлуулдаг цехэй ажалай ветеранууд — Ажалай Улаан Тугай ордентэ Борис Красиков, Валерий Келлер, Александр Калганов гэгшэд — социалис мүрысөөндэ эрхим дүнгүүдые харуулдаг юм. Дүй дүршэлөөр баян булад хайлуулагшад халаанайнгаа даабарине ходо үлүүлэн дүүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ цехэй булад хайлуулагшын туһалагша Юрий Фролов. Дүй дүршэлтэй булад хайлуулагшадай һурган хүмүүжүүлһэн залуу хүбүүн мүн лэ эрхим дүнгүүдые харуулна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЖЭГДЭ ҺАЙНААР ХҮДЭЛХЭ

(промышленностиин шэнжэлэл)

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхилһэнһээ шэнэ эршэтэ шангаар хүдэлжэ, баһа бэшэ амжалтануудые туйлаа. Түрэл партиингаа XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө үргэн ехэ мүрысөө эхилһэн түрүү предприятинууд, тэрэ тоодо Тимлюйн цементын, Улаан-Үдын прибор бүтээлгын, шэлэй заводууд, Зэдын вольфрам-молибденэй, нарин сэмбын комбинадууд, «Бурмясопром» нэгэдэл болон бусад хоёр һарынгаа түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэжэ шадаа.

Мүнөө үедэ республика доторнай промышленна 176 предприяти тоологдодог юм. Харин тэдэнэймнай 124-ниинь январь-февраль һарануудай түсэб гүйсэд дүүргэһэн байха юм.

«Түсэблэлгэ һайжаруулха ба үйлэдбэриин ашаг үрэ болон хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлгэдэ ажахы эрхилэлгын нүлөөе шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1979 оной июлиин 12-ой тогтоолой үндэһөөр, зарим предприятинуудай хүдэлмэри шэнэ гуримаар сэгнэгдэдэг болоһон байна. Энэ гуримда удаа дараалан бусад предприятинууд ороходо ушартай. Мүнөө үедэ оройдоол промышленна 13 предприятиин хүдэлмэриин дүнгүүд нормативна сэбэр продукциин хэмжээгээр гаргагдадаг болобо гээшэ.

Ушар иимэһээ энэ түрүү арга хэрэглэдэг болоһон предприятинуудай ажал хүдэлмэри харахада, ехэ урагшатай гэжэ тэмдэглэлтэй. Тэдэнэй дундаһаа Элхиин авто-заһабарилгын завод хоёр һарынгаа түсэб (шэнэ гуримаар) 100,5 процент, Минводхозой түмэр-бетон зүйлнүүдэй завод — 110,3 процент, бүхыдөө Нютагай промышленностиин министерство — 100,1 процент дүүргэһэн байна. Тиихэдээ тус министерствын мэдэлдэ ородог 8 предприятиин 7-ниинь түсэбтэ даабаряа сүм дүүргэжэ шадаа. Энээмнай Һүүлэй жэлнүүдтэ баһа бэшэ бэрхэшээлнүүдтэй тулгарһан, гэбэшье орёон нютагай промышленностиин предприятинуудта ехэхэн хубилалтанууд болоһониинь, шэнэ аргаар һайнаар хүдэлжэ эхилһыень харуулна ха юм.

Хоёр коллективэй гэхэ гү, али «Электромашина» заводой болон «Байкалрыбпром» нэгэдэлэй хүдэлмэри товарна продукци гаргаһанай хэмжээгээр сэгнэгдэдэг байха юм. Тиимэһээ эдэ хоёр ажалша коллектив январь-февраль һарануудай туршада ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлһэн, түсэбтэ даабаринуудаа холо үлүүлэн дүүргэһэн байна гэжэ онсо тэмдэглэлтэй. Хоёр һарынгаа даабари «Электромашина» завод — 106,4 процент, «Байкалрыбпром» нэгэдэл — 124,9 процент дүүргэбэ. Харин ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө тус тустаа 106,5, 120,1 процент дүүргэһэн байна.

Эдэ бүгэдын ашаар хоёр һарын түсэбһөө гадуур 16 мянган тонно шулуу нүүрһэн, 155 тонно булад, 293 тонно гагнагдаһан түмэр конструкци үйлэдбэрилэгдэһэн, 2 тепловоз, 11 трактор, 37 автодвигатель, 38 автомобиль заһабарилагдаһан, 800 тонно клинкер, 1 мянган тонно цемент, 400 мянган хэһэг шифер, 64 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл, 3 мянган дүрбэлжэн метр ноохон бүд, 465 мянган баанха консервэ гаргагдаһан, 8 тонно ноохон угаагдаһан байна.

Гэхэтэй хамта бүхыдөө промышленностьмнай байгша оной түрүүшын хоёр һарын түсэбүүдые дүүргэжэ шадабагүй. Тодорхойлбол, продукци худалдаха түсэбтэ даабари — 99,1 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб — 97,2 процент бэелүүлэгдэһэн байна бшуу. Иимэ байдалай гол шалтагаан гэхэдэ, түсэбтэ даабаряа дүүргэдэггүй предприятинуудай тоо хороногүй. Январь-февралиин дүнгүүдээр аяар 52 промышленна предприяти гэхэ гү, али ниитэ тоогойнь 29,5 процент түсэбөө бэелүүлжэ шадаагүй байна ха юм. Тэдэнэй тоодо союзна мэдэлэй 18, республиканска (РСФСР) мэдэлэй 34 предприяти ороно. Энээнһээ боложо 6,5 миллион түхэригэй продукци дутуу абтаба гээшэ.

Гээгдэгшэдэй тоодо орогшодой дундаһаа нэн түрүүн «Забайкаллес», «Буржелезобетон», «Бурятпромстройматериалы» нэгэдэлнүүдые, Онохойн модоной комбинат, Сэлэнгын ЦКК болон бусадые нэрлэжэ болоно.

Энээнһээ уламжалан нилээд ехэ модон бэлэдхэгдээгүй, хирпиисэ, түмэр-бетон зүйлнүүд, картон, дотор болон гадар нэхэмэл хубсаһан болон бусад эд товарнууд гаргагдаагүй байшоо.

Харин соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэмжын эд бараа гаргаха түсэбөө авиационно, прибор бүтээлгын, «Электромашина», киномеханическа заводууд үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөө үедэ гол шухала зорилго болонхой. Юуб гэхэдэ, аяар 86 предприяти гэхэ гү, али ниитэ тоогойнь 48,9 процент эдэ хоёр һарын туршада ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа дүүргэбэгүй ха юм. Тиигэжэ үшөө 8,5 миллион түхэригэй продукци дутуу абтаа.

Гаргагдадаг продукциинь өөрынь үнэ сэн хямдаруулха талаар мүн лэ ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ, хүсэл оролдолго гаргагдаха зэргэтэй болоно.

Манай республикын промышленностиин хүгжэлтын хоёр һарын дүнгүүдые хараад байхада, үшөөл ехэ дутуу дундануудай, шиидхэгдээгүй асуудалнуудай бии байһаниинь эли болоно. Ушар иимэһээ промышленна министерствэнүүд болон албан зургаануудай, предприяти болон нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, партиина организацинууд эдэ дүнгүүдые нарин нягтаар шэнжэлхэ, түсэбөө дүүргэхэгүй ябадалай ушар шалтагаануудые элишэлхэ, ажалай эмхидхэл болон журам эрид һайжаруулха, социалис мүрысөөнэй ашаг үрэ дээшэлүүлхэ ёһотой болоно ха юм. КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хүдэлмэридөө ёһотойл хүтэлбэри болгон, бүтэмжэтэйшье, үрэ нүлөө ехэтэйшье хэмжээнүүд промышленностиин һалбари, участок бүхэндэ абтаха ёһотой гээшэ. Эндэ партиина, совет болон профсоюзай нютагай органуудай зүгһөө шанга эрилтэ табигдаха, үдэр бүриин хиналта бэелүүлэгдэхэ байһаниинь эли болоно.

Жэлэй эхинһээ жэгдэ һайнаар хүдэлөөгүй һаа, түсэбтэ даабаринуудай дүүргэлтын улам саашаа хүшэр болохонь хүн бүхэндэ ойлгосотой бшуу.

ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛДЭ ШЭНЭ ЭРШЭТЭЙГЭЭР

Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXVI съездын материалнуудые манай районой ажалшад анхаралтайгаар шудалан, КПСС-эй Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй тоосоото элидхэл соогоо хэлэһэн, «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» дотор үгтэһэн гүнзэгы удхата, холын хараата заабаринуудай үндэһөөр өөһэдынгөө хэһэн, бүтээһэн ажалай дүнгүүдые сэгсэлжэ, шэнэ табан жэлэйнгээ зорилгонуудые хараална.

Манай Хяагтын районой промышленна предприятинууд арбадахи табан жэлэй туршада үйлэдбэриингөө хэмжээе урдахи табан жэлэйхиһээ 15,5 процентээр, продукци худалдалгаяа 28 процентээр ехэ болгоһон байна.

Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Сүхын арһанай завод, Харанхын барилгын материалнуудай участок, районой типографи, модо бэлэдхэлгын пункт, оньһожоруулагдамал ой модоной ажахы гэхэ мэтэ предприятинуудай коллективүүд арбадахи табан жэлэйнгээшье, 1980 онойнгоошье түсэб, уялгануудые сүм дүүргэжэ амжаһан байна. Тиигэжэ Харанхын барилгын материалнуудай участогайхид табан жэлэйнгээ түсэбые бүри 1980 оной август һарада, Сүхын арһанай заводой дундаһаа нэхэмэл хубсаһа оёгшод Любовь Степановна Баимкина, Роза Ринчиновна Доржиева, Людмила Яковлевна Серебренникова, Сүхын арһанай заводой хүдэлмэришэн Александра Никитична Коновалова, эдеэ хоолой үйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэд Серафима Георгиевна Анохина, Любовь Степановна Афонькина, Гармасу Нимаевна Сономова, түмэр замшад Валентина Федоровна Алексеева, Николай Александрович Казаков, Николай Михайлович Михалев болон бусадые нэрлэмээр.

Гална табан жэлэйнгээ түсэбүүдые саг болзор соонь дүүргэжэ амжаһан коллективүүд гэбэл, С. Т. Трусюк гэгшын ударидадаг модо бэлэдхэлгын участок, С. П. Климовэй толгойлдог районно типографи, Л. М. Мокровой толгойлдог Наушкын түмэр замай узел, К. А. Алексеевэй ударидадаг 7-дохи автоколонно гэхэ мэтэ болоно. Мүн эндэ Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын мастерай туһалагша В. П. Немчиновэй ударидадаг шэрдэлгын цехэй халаанай, заһабарилга-барилгын управлениин З. А. Игумновай бригадын коллективүүдые тэмдэглэлтэй.

Тиигэжэ түрүү коллективүүдэй, ажалай түрүүшүүлэй оролдосото ажалай ашаар 1980 ондо түсэбһөө гадуур ноохоор нэхэмэл 15 мянган зүйл, 56 мянган дүрбэлжэн метр гуталай арһан, 17 тонно һэсы дараха ноохон, 1360 паар гутал, 32 тонно хилээмэн, 37 тонно сагаан эдеэн үйлэдбэрилэгдэжэ, 375 кубометр хабсаргагдадаг түмэр бетон зүйлнүүд бүтээгдэжэ, хоёр мянгаад кубометр түлеэн бэлэдхэгдэһэн байна. Теэд энээнэй хажуугаар 118 тонно ээрэгдэмэл утаһан, 700 мянган дотор, гадар нэхэмэл хубсаһан, 4700 тонно плавикова шпадай шанаржуулагдамал концентрат, 5 мянга гаран тонно холимол тэжээл, 750 кубометр хюрөөдэмэл модон гэхэ мэтэ хараалагдаһан түсэбһөө дутуу гаргагдаа. Мүн гаргагдадаг продукциин шанаршье һанаһанда үшөөл хүрэнэгүй. Энээнһээ боложо районой ажалшадые эдеэ хоолой зүйлөөр хангалга нилээд муудаһан байна гээшэ.

Үнгэрэгшэ табан жэлдэ ажалай бүтээсэ 19 процентээр ургаа. Ээрэлгэ-нэхэлгын фабрика, плавико-шпадай рудник, мяханай комбинат, пивын завод гэхэ мэтэ коллективүүд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Табан жэлэй хугасаа соо районой промышленностиин үйлэдбэриин гол фонднуудай хэмжээн 76 процентээр ургаһан байна. Харанхын холимол тэжээлэй завод ашаглалгада оруулһанай, олохон предприятинуудые һэльбэн шэнэлжэ, үндэр бүтээсэтэй оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхолоной ашаар гол фонднуудай хэмжээн 1980 оной һүүл багта 22.7 миллион түхэригтэ хүрөө. Гэбэшье тэдэниие гүйсэд һайнаар хүдэлгэжэ, үйлэдбэриин эмхидхэл һайжаруулжа шадаагүй дээрэһээ гол фонднуудай ашаг үшөөл бага байһаар.

Мүнөө манай районой промышленна коллективүүд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлые ажалай болон политическэ эдэбхи үүсэлэй оршон байдалда эхилэнхэй. Ажал, хүдэлмэридөө, үйлэдбэриингөө эмхидхэлдэ бии байһан бүхы дутуу дундануудые усадхажа, нөөсэ арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэн, промышленна үйлэдбэриин, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ, мүн бусадшье түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхээр зоригжонхойбди.

Энэ жэлдэ шиидхэхэ зорилгонууднай ехэ. Үйлэдбэриингөө эмхидхэл һайжаруулжа, оньһон түхеэрэлгэнүүдээ ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлгэһэнэй, хүдэлмэриин сагые гамтайгаар хэрэглэһэнэй ашаар промышленна продукци гаргаха ба худалдаха түсэбөө 1981 оной декабриин гушанда сүм бэелүүлжэ, түсэбһөө гадуур 90 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхөөр хараалагдана. Ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа 0,2 процентээр дээшэлжэ, тэрэнэй ашаар 55 мянган түхэригэй продукци абаха зорилготойбди.

«Мүнөөдэр шиидхэхы, эгээл шухала участок гэхэдэ, эрдэм наукын нээлтэнүүд болон ухаалан зохёолгонуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ болоно», — гээд КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэһэн тоосоото элидхэл соогоо Л. И. Брежнев тэмдэглээ һэн. Тиихэдээ «Шэнэ түхэлэй продукцинуудые, шэнэ түрүү технологи нэбтэрүүлгын түлөө албан зургаанууд, предприятинууд болон институдуудай тус тус хүтэлбэрилэгшэдтэ табигдадаг эрилтэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Шэнэ юумые нэбтэрүүлхэ ябадал бэрхэшээлтэй, аали удаан, орёо түбэгтэй болголог бүхы ушарнуудые усадхаха шухала. Ухаан бодолой ашаа үрэнүүдые, эрдэмтэд болон конструкторнуудай ажалай үрэ дүнгүүдые түргэнөөр, һайнаар ашаглаха гэжэ үйлэдбэри амин шухала оролдолго гаргаха ёһотой», —гээд заагаһан байна.

Энэ заабарине дүүргэлтэ болгон, бидэ районойнгоо промышленна предприятинуудта жэлэй 32 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзотой уралан нарижуулгын дурадхалнуудые нэбтэрүүлэн хэрэглэхэ, технологическа 110 шэнэ түхеэрэлгэ тодхохо, 12 зүйлэй шэнэ продукци гаргадаг болохо түсэбтэйбди. Мүн тиихэдэ бүтээн гаргадаг продукциингаа шанарые һайжаруулха, ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын хоёр зүйл гүрэнэй Шанарай тэмдэгтэ зүүршалхаар хараалаанхайбди.

Ажалша коллективүүдтэ хүмүүжүүлгын, ойлгуулалмжын, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха. Мүн түрэл Коммунис партиингаа XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөнэй, мүн «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» тушаа КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэлгын үедэ оруулагдаһан һанамжа, дурадхалнуудые үйлэдбэридөө үргэнөөр хэрэглэжэ байнабди.

Шэнэ табан жэлдэ шэнээр хүдэлхэ ёһотой бшуу.

В. ТАРАСОВ,
КПСС-эй Хяагтын райкомой секретарь.

„СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН ...ҮГ УДХААРАА ХҮНҮҮДЭЙ ДЭЭДЭ ЗЭРГЫН ОЮУН МЭДЭРЭЛҺЭЭ, ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛҺЭЭ ЭШЭ ҮНДЭҺЭТЭЙ ЮМ. ИМАГТАЛ ИИМЭ ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ, ҮЙЛЭДБЭРИИН НӨӨСЭ БАЯЛИГЫЕ ЭЛИРХЭЙЛЭН ОЛОЖО АШАГЛАХА ЯБАДАЛДА, ХҮДЭЛМЭРИИН АШАГ ҮРЭ БА ШАНАРЫЕ ҺАЙЖАРУУЛХАДА ТУҺА НЭМЭРИ БОЛОНО."

(КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэһэн тоосоото элидхэлһээ).

ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛҺЭЭ ЭХИТЭЙ

МАНАЙ нарин сэмбын комбинадай коллектив үнгэрэгшэ табан жэлдэ оло дахин Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, дамжуулгын Улаан тугуудта хүртэһэн байна. Арбадахи табан жэлэй түгэсхэлэй жэлэй түсэб уялганууд үлүүлэн дүүргэгдээ. Түсэбһөө гадуур 33 тонно ноохон угаагдаһан, 23 мянган дүрбэлжэн метр бүд нэхэгдэһэн байна.

Энэ амжалта үйлэдбэри дээрээ шэнэ техникэ, технологи нэбтэрүүлэн хэрэглэһэнэй, хүндэ ажалые оньһожоруулһанай, социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар туйлагдаа гээшэ. Гэбэшье ямаршье амжалтын эшэ үндэһэн ажалша хүнэй анхарал оролдолгоһоо эхитэй бшуу. Мүнөө комбинадтамнай коммунис ажалай 2620 ударник хүдэлнэ. Энэ хадаа бүхы хүдэлмэришэдэймнай 76 процент болоно.

Комбинадай бүхы хүдэлмэришэдэй 92 процент элдэб янзын социалис мүрысөөндэ хабаадана. Коллективтэмнай «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ», «Шанарай талаар эрхимлэгшэ», «Эрхим залуу хүдэлмэришэн», «Эрхим һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэхэ мэтэ уряатай социалис мүрысөөнэй гуримууд баталагданхай. Тэдэнэй ёһоор, һара бүридэ мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдожо, түрүүшүүл урмашуулагдажа байдаг юм.

Социалис мүрысөө эмхидхэн ажаллаһанай ашаар комбинадай 1440 хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ һэн. Тэрэ тоодо 7 хүдэлмэришэднай табан жэлэй хугасаа соо долоон жэлэй түсэб бэелүүлһэн байна. Эдэнэр хэд бэ гэбэл, бүд нэхэгшэд Галина Константиновна Шадрина, Валентина Васильевна Федосеева, нооһо һамнадаг аппарадуудай оператор Татьяна Фадеевна Петрова, утаһа бэлэдхэгшэ Агния Николаевна Абраменко, Матрена Васильевна Лосева, бүд үнгэлэгшэд Семен Перфильевич Гнеушев, Юрий Иванович Бурдуковский гэгшэд болоно.

Эршэтэ социалис мүрысөөнэй долгин дээрэ элдэб шэнэ үнэтэ уряа-үүсхэлнүүд гарадаг. Тиигэжэ, жэшээнь, эрхим шанарай продукци гаргаха талаар мүрысөөн эмхидхэгдэжэ, комбинадай 220 хүдэлмэришэд һара бүхэндэ имагтал нэгэдэхи сортын продукци бүтээжэ амжаһан байна. Мүн тиихэдэ «Залуу хүдэлмэришэн бүхэндэ — ажалай түрүүшүүлэй бүтээсэ» гэһэн уряа доро комбинадай 162 һурган хүмүүжүүлэгшэд хүдэлнэ.

Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахые оролдон, комбинадаймнай коллектив дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа һэн. Тиигэжэ съездын нээгдэхэ үдэр болотор энэ жэлэйнгээ хоёр һарын түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 10 тонно нооһо угааха, 4 мянган дүрбэлжэн метр ноохон бүд нэхэхэ, 150 мянган түхэригэй продукци худалдаха зорилго табигдаа бэлэй. Эдэ уялганууд сүм бэелүүлэгдээ.

«КПСС-эй XXVI съездэдэ — габшагай ажалай 26 недели» гэһэн уряатай мүрысөөн августын 18-һаа эхилээ һэн. Энэ мүрысөөндэ манай ээрэлгын цехэй коллектив комбинат дотороо түрүүлээ. Съездын урда тээхи үедэ элдэб шэнэ үүсхэлнүүд гараһан байна. Тиигэжэ «Табан үдэрэй даабарине — 4 үдэр соо» гэһэн үүсхэл нооһо илгалгын цехэй комсомолшууд, залуушуул гаргажа, нүхэдөө мүрысөөндэ уряалаа һэн. Мүн тиихэдэ Н. А. Лаптевагай удаaридадаг нооһо ээрэгшэдэй бригада съездын нээгдэхэ үдэр болотор хоёр һарын түсэбһөө гадуур 7 тонно утаһа ээрэхэ уялга абаад, тэрэнээ бүри январиин 11-дэ бэелүүлээ бэлэй.

Харин Н. А. Протопоповагай толгойлдог нооһо угаагшадай бригада түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXVI съездын хүндэлэлдэ алмалта хэхэ хэрэгтэ ажалаа зорюулаа һэн. Тус бригада «КПСС-эй XXVI съездэдэ — габшагай ажалай 26 недели» гэһэн ажалай вахтада жагсахадаа, 1980 оной дүүрэтэр нооһо угаалгада хэрэглэгдэдэг 750 килограмм химикадуудые алмаха, съездын хүдэлһэн үдэрнүүдтэ алмаһан материалаараа хүдэлхэ гэһэн үндэр уялга абаһан байна. Тэдэнэр үгэдөө хүрэжэ, абаһан уялгаяа сүм бэелүүлээ.

Бүхыдөө комбинат дотор КПСС-эй XXVI съездые угтуулһан габшагай ажалай вахтада 2245 хүдэлмэришэд, 11 бригада, 14 халаан болон 10 цех хабаадаһан байна. Энэ габшагай ажалай эршэ съездын хүдэлжэ байһан үедэ улам шангадаад, мүнөөшье тэрэл хэбээрээ ябажа байнхай. Комбинадай коллектив мүнөө 1981 онойнгоо нэгэдэхи кварталай түсэбые сүм бэелүүлхын түлөө тэмсэнэ.

Г. КАЗАЧЕНКО,
Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай ажалай ба салин хүлһэнэй таһагай инженер.

Токарь Николай Корытов Улаан-Үдын локомотивна депогой инструментальна цехтэ хүдэлдэг юм. КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ залуу токарь ажалай эрхим дүнгүүдые харуулһан байна. Мүнөө тэрэ ажалайнгаа эршые һуладхангүй, халаан бүриингөө нормые 120—130 процентээр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: токарь Н. Корытов ажалдаа.

водой коллектив ноябриин 15-да сүм бэелүүлээ һэн.

Арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын ноохон зүйлнүүдэй үйлэдбэриин ба арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараанай цехүүдэй, һүнэй заводой, хилээмэнэй заводой кондитерска цехэй коллективүүд мүн лэ болзорһоонь урилшалан дүүргэһэн байна. Тиихэдэ 300 гаран хүдэлмэришэд өөр өөрынгөө табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ һэн.

ЭДЭ ПРЕДПРИЯТИ, НЭГЭДЭЛНҮҮД ГЭЭГДЭЛДЭ ОРООД ЯБАНА:

«Забайкаллес» нэгэдэл,
Байгалай модоной бааза,
Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинат,
«Буржелезобетон» нэгэдэл,
Һүнэй промышленностиин нэгэдэл,
Эдеэ хоолой промышленностиин министерство,
Шулуутын холимол тэжээлэй завод,
Гүлиншын промышленностиин министерство,
Ой модоной ажахын министерство.

Үдэр бүхэн — габшагай

ЗАГАРАЙ

Өөһэдынгөө нүхэр, «БелАЗ-540» гэжэ автомашинын жолоошон, партиин райкомой гэшүүн Петр Иванович Базыкинай КПСС-эй XXVI съездын хүдэлмэридэ хабаадалсаһан ушараар «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин хүдэлмэришэд омогорходог, түрүү жолоошонһоо жэшээ абан хүдэлдэг юм. П. И. Базыкин районой соогоо эгээл түрүүлэн «Арбан нэгэдэхи табан жэл соо — зургаан жэлэй түсэб» гэһэн үүсхэл гаргажа, социалис мүрысөөндэ нүхэдөө уряалаа һэн.

Съездын делегадай гарагаһан үүсхэлые тус предприятиин табан бригада, ажалай долоон түрүүшүүл халуунаар дэмжэжэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абаа. Жэшээнь, жолоошод В. А. Гробован, С. А. Таран, уурхайдагшэ В. Ф. Трофимов гэгшэд табан жэлэйнгээ түсэбые дүрбэн жэл соо дүүргэхэбди гэжэ үгэсэ үгэһэн байна.

Д. ТУМАНОВ.

ХОЙТО-БАЙГАЛ

БАМ-ай Буряадай участогто хүдэлдэг барилга-хабсаралгын «Водрем-82» поездын коллектив «Нэгэн бултанай, булта нэгэнэй түлөө» гэһэн уряа доро ажаллажа, үдэрһөө үдэртэ үндэр бүтээсэ туйлажа, гурэнэй даабари болон абаһан уялгаа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. 1977 онһоо хойшо Гранитный, Гоуджекит, Уоян, Северомуйск поселогуудай, Северобайкальск городой гэрнүүд соо халуун уурал, уһа дамжуулха түхеэрэлгэнүүдые тодхоһон, ...тельнүүдые барилсаһан байна. Буряадай участогай бүхы поселогуудые халуун уураар, уһаар тэдэ хангана гээшэ.

Тус коллектив арбадахи табан жэлэй даабари 1980 оной апрелиин 20-до дүүргэжэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 110 жэлэй ойн һайндэрые амжалттай бэлэгээр угтаһан юм. Ойн баярай Ленинскэ Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан. Энэ түрүү коллектив партиин XXVI съездэдэ зорюулан абаһан уялгаа бодото дээрэнь бэелүүлээ. Байгша оной даабари декабриин 25-да дүүргэхээр уялга абаба. Энэ зорилгоёо бэелүүлхэ байха.

А. КРИВОЙ.

ЗАХААМИН

Холтоһоной рудниигай В. ...Шнайдерай ударидадаг хоёрдохи участогай коллектив арбадахи табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна. Энэ коллектив КПСС-эй XXVI съездые угтуулан абаһан социалис уялгануудаа сүм дүүргэжэ, съездын нээгдэһэн удэртэ энэ жэлэйнгээ хоёр һарын түсэб бэелүүлһэн тухайгаа мэдээсээ һэн. Хоёр һарын түсэб бүхыдөө 102,8 процент, хүн бүхэнэй ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 102 процент дүүргэгдээ.

Эндэхи арбан бригада түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэнхэй. Социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дабшаһадай дунда И. М. Ан...вой ударидадаг сэбэрлэгшэдэй, В. А. Рябовай ударидадаг проходчигуудай бригаданууд, мүн В. Г. Лямин... толгойлдог проходчигуудай звеное нэрлэлтэй. Тэдэнэр мүнөөшье хүдэлмэриингөө түсэбтэ графигые холо урид ажаллана.

Г. БАДМА...

БАРГАЖАН

Түрэл Коммунис партиингаа XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, Баргажанай леспромхозой модошод съездын нээгдэхэ үдэр болотор хоёр һарынгаа түсэб бэелүүлжэ, ... мянган кубометр модо бэлэдхэхэ, зөөхэ гэһэн уялгаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур дүрбэн мянга шахуу кубометр модо доодо складта зөөһэн байна.

Коллективэйнгээ хамтын амжалтада Лебяжиин модо бэлэдхэлгын пунктын В. Н. Тормозовой бригада илангаяа ехэ хубитаяа оруулаа. Тус бригада хоёр һарынгаа түсэбһөө гадуур табан мянган шахуу кубометр модо бэлэдхэһэн байна.

Мүн модо зөөдэг машинанууд экипажнуудшье эршэтэймээр хүдэлөө. Эндэ В. А. Русанов, П. И. Баталов, В. А. Гагарин, В. М. Егоров, А. К. Зыков, А. Х. Брыков, А. И. Крылетов, И. Н. Гаськов гэгшэдэй экипажнуудай оролдосотой ажалые тэмдэглэлтэй.

Мүнөө социалис мүрысөөнэй эршэ һуладаагүй. Март һарые модошод габшагай ажалай һара гэжэ соносхоод, хоорондоо мүрысэн, эршэтэй оролдосотойгоор хүдэлжэ байнхай.

Н. ГАЛДАНОВ.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ЭДЭБХИТЭД

ЗОНОЙ ЗҮРГЭ ЗОЛТОЙ

...Майла тээшэ зориһон автобоо буугаад, Анаа голой ...эрьеэр зурын һунаһан ... гэжэ бишыхан тосхон ... Жамьянай годирходо, хой... хүбшын оройгоор хүрил..., тэнгэриин шарай барагар ... болонхой байба. «Баһал ... орохонь, бордоһолхонь ... даа. Сагаа һарамнай гаа...» — гэжэ һанаһаар, хуу... модон хүүргэ хүрэжэ ... үедэнь, хуурай сагаан ... хуудам талые хушан ...аржа эхилбэ. Тиихэ-

байдал бэхижүүлгэдэ зорюулагдаһан шэнэ дурадхал оруулха байһанда һэжэг түрэнэгүйб. Зүгөөр ямар тиимэ тодорхой шэнжэтэй дурадхалай оруулагдаха байһые би танда уридшалан хэлэхэ аргамгүй. Юундэб гэхэдэ өөрөөшье мэдэнэгүйб, — гээд миһэд гэбэ.— Харин съездын хүдэлжэ эхилхэдэ, телевизорээ болюулангүй хаража байгаарайт. Заагүй тиимэ дурадхал оруулагдаха.

— Зүб, тон зүб, — гэжэ

...алхамаа хурдадхажа, ...заргыһаа хадууржа, голой ...сэхэ һуурин тээшэ ...Зундаа тэрэнэй энээ ...ябахадань, элихэн зүргэ ...дажа байгша бэлэй. Му... саһа, мульһэндэ хушаг... үгы болонхой. Нэгэ абяа ...һон шэнги болоод, гэ... эрьелдэхэдэнь, тээ ...жэмэ, хойноһоонь үшөө ...дүрбэн хүн дабшажа ... Тэдэнэр баһал автобуугаа хаш. Жамьянай ... мүр дахан алхална ... Саһанһаа булгаалан, ... гэнхэйнүүд. Тиихэдэнь ...һай досоо гансата гэ... болошобо. Тэнгэриин ... шарайшье айдаһатай ... үзэгдэбэ. «Минии гар... зүргэ...» — гэжэ омо... шахуу досоогоо шэб... зуураа, Хоринн совхо... энэ отделение эрхилэг... Базар-Дара Бальжинимаев... «Жамьян Бадмаевич, гур... багаар зоноо суглуулаад, ...б», — гэжэ һануулһыень ... оруулжа, ябууд ... часаа хараадхина. Ар... гурба боложо байба. ...н алхамаа үшөө хур... ...жа, бага бухыд гээд, ..., саһа һурин, клубаар ... хүлеэжэ байһан хүн ... тээшэ, тэдэнэй сэдьхэлэй ... татасые һанан һанан, ... жүдхэбэ...

* * *

...тухай сагай үнгэрхэдэ, ... өөрынгөө гараар ура... ...һэн элэг эрэсэн жаахан ... баринхай дэлхэйн ... дэргэдэ зогсоод, аала... ...най асуудалнуудта тоб ... тодо харюунуудые үгэ... байба.

... коммунист луговод ... Бадмаев ямаан һа... эльбэн, һууриһаа бодо...

— Юрэдөө, мэнэ мэнэ бо... байгаа партиимнай ... дээрэ тэрэ Америкын ... ноёдой ама таглахаар ... хабатай үүсхэл гү, ... дурадхал оруулагдаха ... гү? — гэжэ асуугаад, ... хүрин нюдөөрөө ур... хараад зогсобо.

— Тиимэ, тиимэ. Тон зүб ... асуужа байна, — гэжэ ... дээрээ үндэгэшэн, ха... юумэндэ эдэбхитэй гэрэй ... эхэнэр Цырендулма Цы... абяа үгэбэ.

Жамьян Бадмаевич нэгэ ми... тухай абяагүй зогсожо, ... юумэеэ толгой соогоо ... багсаажа үзэбэ. Тиигээд ...С-эй ба Совет правитель... амгалан ёһоной поли... гол үндэһэнүүд дээрэ ..., ООН-ой ендэр дээ..., мүн бусадшье үндэр ... суглаан хураал, кон..., уулзалганууд дээрэ ... табан жэлэй туршада ... ороной оруулһан ду..., шахардуу байдал ..., буу зэбсэг ху... зорилгоор хэдэг тэм... тухайнь хөөрэбэ.

— Харин болохоёо байгаа ...С-эй XXVI съезд дээрэ ... элидхэл соогоо пар... ЦК-гай Генеральна сек... Леонид Ильич Брежне... ...эхэл гүнзэгы удхатай, ... хүн зоной амгалан

клуб соо сугларагшад дарьялдаба.

Республикын габьяата малшанай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Бал-Доржо Жапов бсдожо:

— Малшад, юрэдөө, малшад тухай тэрэ тоосоото элидхэл соо хэлэгдэхэ ха гү? — гэжэ маргангяар асууба.

— Заатагүй хэлэгдэхэ. Ехэ юумэнэй хэлэгдэхэнь лабтай,— гэжэ Жамьян Бадмаевич һанаагынь шадаха зэргээрээ заһаба. Тиихэ зуураа, энээхэн модон клуб соо сугларaад, дэгэл хүбсаһаяашье тайлангүй һууһан үбгэн залуугүй, үхид, хүгшэдгүй юрын буряад зоной оронойнгоо хүгжэлтэ, дабшалтын шэнэ шатаар үнэн сэдьхэлһээ һонирхожо, тэрээн тухай иигэжэ яридлажа байһанда яаха аргагүй досоогоо баясаба. Иимэ халуун һонирхолой үүсхэгдэһэндэ, энэ заха холын заахан һууринай хүн зоной бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ боложо байгаа бүхы юумэндэ хабаатайгаа мэдэрдэг болоһондо миниишье пропагандист гээшэб гэжэ энээ руу жэлэй дүрбэн сагта КПСС-эй райкомой баталһан түсэбэй ёһоор нэгэн ниитэ полит-үдэр үнгэргэхэеэ яарадагни удхатай байгаа бэшэ гү гэжэ Жамьян Бадмаевич Бадмаев досоогоо халта шэбшэбэ.

Юрэдөөл, дэмы иишэ зүргэ гаргаагүйл хаш.

* * *

Һөөргөө бусаха, үнөөхил модон хүүргээрэ гаража, үнөөхил Майлынгаа автобусые угтаха гэжэ ябахадань, Анаагай хойто хүбшэ үүлэн һархаг бүхээгээ һагшаһаар, сагаан будаагаа сасаһаар лэ байба. Тугаарайнь гаргаһан зүргэһөө мүнөө сараашье үлөөгүй... «Яшаха һэм, шэнэ зүргэ гаргана аабзабди», — гэжэ Жамьян Бадмаевич һурамхяар досоогоо шэбшэнэ.

Сэхынь хэлэхэдэ, КПСС-эй Хоринн райкомой пропагандист, «Шэнэ Үдэ» газетын редакторай орлогшо, түрэл буряад хэлэн дээрэ уласхоорондын асуудалаар лекци уншадаг, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг, район соогоо ори ганса шахуу мэргэжэлтэй энэ хүнэй эсэшэ сусашагүй эрмэлзэлээрээ эгээлэй зон тээшэ татаһан зүргэнь, Амгаланта, Анаагай фермэнүүд дээгүүр, Булам, Бансын эбэрэй механизаторнуудай полевой станууд соогуур, Үдын голоорхиной үбһэнэй отогуудай дундуур һунан гарадаг зүргэнь хаанаһаа эхитэй хаб гэжэ һаяханал бодомжолжо үзэбэб. Тиихэдээл энэ хүнгэн хүлтэй, хөөрүү үгэтэй, хүндэмүүшэ зантай, үйдаха, гашуудахые мэдэнгүй, урин налагайгаар энеэбхилжэл ябадаг хүнии үнинэй, дайнай һүүлэй жэлнүүдэй хүшэр хүндэ сагһаа мэдэхэ, таниха аад, энэ асуудалаар мүнөө болотор юундэ һонирхоогүй ябадагаа гайхааб.

Үнэхөөрөөшье, зон тээшэ зориһон зүргэнь хаанаһаа эхитэй хаб? Зүргэ гээшэмнай, гол горхон шэнги, нэгэл эхитэй, нэгэл шэргээхэгүй, тэд-

хэжэ байха өөрын бурьялма булагтай байдаг ха юм.

Магад арбан табатайхан Жамьян хүбүүн Хэжэнгын дунда һургуулиин зургаадахи классай һурагша ябахадаа, зунайнгаа амаралтын зулгы сагта эдэбхитэй избач Цымпил Цыренжаповатай эжэлшэжэ, Могсохон һууринай тэгэндэ оршодог модон хүрхигэр гэр соо үзэг, бэшэг мэдэхэгүй үбгэд, хүгшэд, үхибүүдые суглуулаад, Хасан нуур дээрэхи тулалдаанууд, хас тамгата фашистнарые холын Испанида һүнөөн сохижо байһан баатар зоригто, барас хүсэтэ хүбүүд тухайгаа хөөрэдэг үедөө энэ зүргын эхин дээрэ анха гаража, элидхэл, хөөрөөнэй эди шэдиин амтые танижа болоо гү?

Али бүри хожомынь даа, 1943 оной ааяма халуун зун, Манжуурай хилэ шадар, отделениин командир болонхой, Ленинэй дүрэтэй КПСС-эй гэшүүнэй улаан хабтаһатай билет сээжынгээ хармаанда һаяхана хэһэндээ, сэхынь хэлэхэдэ, далижанхай, гүнзэгы окоп соо түрэл оронойнгоо сэнхир тэнгэриин аюулгүйе сахин хамгаалха дааваритай унтангүй хоножо һууханаа, дивизионой командирай захиралтаар отделениингээ сэрэгшэдтэй үдэр бүри шахуу хөөрэлдөө хэжэ заншахадаа, энэл һаһанайнгаа зүргэдэ эсэслэшэгүйгөөр, эрьелтэгүйгөөр шэлжэн ороһоноо Жамьян Бадмаевич ойлгожо магад...

Сайбар боро солдат жэбэ хүүнэ тайлаа үшөө үды ябаһан ВЛКСМ-эй Хэжэнгын райкомой хоёрдохи секретарь хорин табатай Жамьян Бадмаев 1946 оной алтан намар аяар баруун захын Хөөрхэ нютаг хүрэтэр хөөрэлдөө үнгэргэхэ гэһэн тодо даабаритай ябагаар зорижо гараад, тээ эсэд гэхэдээ, тэбхэр шулуу һандайлжа, үбэрһөө хатаһан булаһан талха гаргаад, хархор жажалдагаа, хармаандахи блокнодоо нээжэ, багтажа ядатарнь тэрээн соогоо бэшэһэн баримта, тоонуудые дахин дахин сээжэлдэдэгээ гэрэлтэ һайхан амгалан сагай мүнхэ эхин дээрэ, тэрэл наһанайнгаа зүргые танин шэлэһэнээ баталһан үем мүн гэжэ мүнөө лаблан хэлэдэг.

Үшөө табан жэлэй үнгэрөөд байхада, КПСС-эй райкомдо ажалда ороһон Жамьян Бадмаев РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багша Надмит Намсараевич Намсараевтай «Знание» бүлгэмэй таһагые Хэжэнгын райондо түрүүшынхеэ эмхидхэлсэжэ, тэрэнэйнгээ харюусалгата секретаряар һунгагдаһанаа мүнөө мартаха аал?

Тэрэ гэһээр тэбхэр гушан жэл урдан үнгэрбэ. Энэл гушан жэл утатай наһанайнгаа зүргөөршье дабшахадаа, ажабайдалайнь таһаршагүй нэгэ хуби болоһон хүдэлмэриингөө алтан жолоое, олдоһон оньһые алдангүй мүнөөдэрэй үндэртэ хүрэһыень эли бодо баримталһан республикын элдэб дээдын зургаануудай Хүндэлэлэй грамотанууд, СССР-эй ба РСФСР-эй «Знание» бүлгэмүүдэй түбэй правлениинүүдэй хайра, шангууд Жамьян Бадмаевичай зузаан данса соо олохон лэ бии даа.

Тэдэнь, нүгөө талаһаа, зоной сэдьхэл зүрхэн тээшэ, арадай гүн руу Жамьян Бадмаевичай татаһан зааханшье һаа, баларшагүй зүргын эхилхэһээ тон зүб шэглэлтэйе баһал баталан гэршэлнэ гээ һаа, багаханшье алдуу болохогүйл.

* * *

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар «Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болоһонтойнь дашарамдуулан, үзэл сурталай фронтын сэрэгшэ, үнинэй журналист Ж. Б. Бадмаевые шагнагшадтайнь хамта халуунаар амаршалха зуураа, тэрээндэ сэхэ хабаатай буряад арадайнгаа нэгэ иимэ сэсэн мэргэн үгэ эндэ дурдаха дуран хүрэнэ:

ЗОНОЙ ЗҮРГЭ ЗОЛТОЙ...

А. ЖАЛСАНОВ.

Хоринн район.

НОМОЙ ТАГ

«БУРЯАД ЗОНОЙ УРДАНАЙ, МҮНӨӨНЭЙ БАЙДАЛ»

Иимэ гаршагтай ном үнгэрэгшэ жэлэй эсэс багаар хэблэлһээ гараа һэн. Буряад зоной урда сагай, мүнөөнэй гэр бүлын байра байдалые шэнжэлһэн материалнууд энэ суглуулбарида оруулагдаа. Мүнөө үедэ бии болоһон шэнэ ёһо заншалнууд эндэ харуулагдана, мүн урда сагта буряад зоной байдалда үзэгдэдэг, шажан мүргэлтэй холбоотой заншалнууд мүн лэ шэнжэлэгдэһэн байна.

Буряад орондо һүүлэй хорёод жэлэй туршада этнографида хабаатай асуудалнуудаар хэгдэһэн шэнжэлэлгэнүүд энэ ном соо тоологдоно. Сэлэнгын ба Баргажанай буряадуудай мүнөө үеын түрын ёһо гурим шэнжэлһэн К. Д. Басаевагай ехэ статья эндэ бии.

Буряад зоной мүнөөнэй байра байдал тухай, зарим нютагай буряад хубсаһа хунар, гоёолто зүүдхэл тушаа, ажабайдалда шэнэ ёһо гуримуудай нэбтэрүүлэгдэжэ байһан тухайда статьянуудые тэндэ уншажа болоно. Сэлэнгын район доторхи нютагуудай нэрэнүүдые шэнжэлжэ үзэһэн статья һонирхомоор.

Бөөгэй шажан тухай, тайлган тухай болоод бусад асуудалнуудаар бэшэгдэһэн статьянуудые энэ ном соо уншагшад олохо. Элитэ эрдэмтэн, һаяшаг наһа бараһан Е. М. Залкинд, түүхын эрдэмэй кандидат Т. М. Михайлов, профессор Г. Д. Санжеев, Н. В. Ким болоод бусад эрдэм шэнжэлэгшэдэй статьянууд суглуулбарида оруулагданхай.

Мүн Буряад орондо үзэл сурталай хүдэлмэриие шэнжэлгэ тухай ном, хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэ Буряад ороной хүдэлмэришэн ангиин соелой техническэ хэм хэмжээнэй дээшэлһэн тухай научна хүдэлмэрилэгшэ В. В. Беликовэй ном, буддын, бөөгэй, ородой шажанай мүнөө үеын асуудалнууд гэжэ суглуулбари хэблэлһээ гаража, номой магазинуудта оробо.

Д. ЖУГДУРОВА.

МАРТЫН 21—ҮНДЭҺЭ ЯҺАНАЙ ТАЛААР ИЛГАН ГАЗААШАЛАЛГЫЕ УСАДХАХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛЭЙ УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

ЗҮҺЭ ШАРАЙН ИЛГАА ГАРГАЛГА

Урда Африкын Республикын ниислэл хото Преториин түб газарта гранит шулуугаар баригдаһан мавзолей—Урда Африкада түрүүлэн нүүжэ ерэһэн Голландиин хүнүүдтэ зорюулжа бодхоогдоһон памятник тобойн харагдадаг. Энэмнай тэдэнэй үри бэенэртэ—африканернүүдтэ эгээл нангин газар болодог гээшэ. Мавзолей соо «геройнуудай зал» гэжэ байдаг. Энэ оронийе абаад, Европоһоо анха түрүүн буу шуугай хүсөөр даилан Урда Африкада нүүжэ ерэһэн хүнүүдэй ажабайдалай зурагланууд эндэ шэнээр харуулагданхай.

Зүһэ шарайн илгаа гаргалгын гурим ЮАР-ай бүхы хүн зоной—сагаан, мүн үнгэтэ шарайтайшуулай, индийцүүдэй, хитадуудай, Африкын угсаатанай аша туһада байгуулагданхай гэжэ африканернүүд этигүүлхэ гэжэ оролдодог байна. Илангаяа эдэ һүүлшын үндэһэ яһатанай аша тупада зорюулагданхай, яахадаа гэхэдэ, тэдэнэр ондоо зонуудтай холисолдохо дурагүй, өөһэдынгөө онсо өөрэ шанар наринаар сахидаг юм ха. Гэхын дашарамда, мүн лэ энээние дээдэ түрэлтэ бурхан өөрөөшье хүсэдэг лэ гэжэ африканернүүд этигүүлхые оролдодог байна. Бурхан мүн лэ энэ юртэмсэдэ хүн бүхэнэй эзэлхэ һууриень тодорхойлоо. Тиихэдээ сагаан шарайтайшуул бурханай зарлигаар социальна байдалай эгээл дээдэ шатые эзэлнэ гээшэ. Харин африкынхид хараал шэрээлдэ хүртэһэн Хамай үри бэенэр байһан тула доодо захада байна ха юм. Ушар иимэһээ ЮАР-ай правительство юрэл бурханай зарлиг дүүргэнэ ха юм даа. Ябууд ниидэжэ ябахадаа Иоганнесбургда буухадамни намда нэгэ африканер иигэжэ мэдүүлээ һэн: «Африкынхид шэлэхэ арга боломжогүй, тэдээндэ биһлишье, бидэшье шэлэхэ арга үгэхэгүй. Тэдэнэр манай шиидхэбэринүүдые угтан абадаггүй ааб даа, тэдээндэ хододоо эсэргүүсэн тэмсэдэг шуу. Теэд тэдээндэ шэлэхэ арга байхагүй».

Энэмнай үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай хэлэдэг үгэ гээшэ. Тиигээд зүһэ шарайн илгаа гаргалгын хуулинуудта реформо хэжэ эхилһэн тухай ЮАР-ай мүнөөнэй премьер-министр Питер Ботын шалихые хэншье ёһотоор хүлеэн абанагүй. Һандалинууд дээрэ «имагтал сагаан шарайтайшуулда» гэжэ бэшээтэй гаршагуудай үгы бололго, африкынхидта зорюулжа пляжуудые (уһанда ороxо газар) нээһэн ушар зүһэ, шарайн илгаа гаргалгын уг удхань хубилаа гэһэн удхатай бэшэ. Бота өөрөө иигэжэ мэдүүлнэ: «нэгэ хүн—нэгэ дуун» гэһэнэй үндэһөөр хэгдэдэг һунгалта манда хэрэггүй». Үгы гэбэл, энэ ушарта африкынхид парламентда олонхи һуури эзэлхэ бшуу. Имагтал олонхидой олон байһан дээрэһээ үсөөн зонойнь олонхидой мэдэлдэ байха гээшэмнай юрэдөө демократи сахиһан ябадал гээшэ аал? —гэжэ байгаад, тэрэ хүхирмэг янзаар хашхараад абаа. Сагаан шарайтай үсөохэн зоной олонхи африкынхидые эзэрхэн зонхилжо байһан тушаа Бота олон табые шашаагүй һаа дээрэ гэжэ бодомжолдог байха юм.

Африканернүүд—зүһэ шарайн илгаа гаргагшад үндэһэ яһанай талаар илган газаашалалгын гуримтай юундэ яашье хахасаха дурагүй гээшэб? Уласхоорондын эмхиин диилэнхи олонхиин һанамжада анхаралаа хандуулангүй, тэдэнэр яахадаа иимэ убайгүйгөөр аашалнаб? Ушар байдалынь гэхэдэ, ЮАР гайхалтай ехэ баялигтай юм. Тэрэнэй газар доро бодото дээрэ бүхы мэдээжэ ашагта малтамалнууд бии, тэдэниие баруун оронуудай монополинууд хайра гамгүйгөөр эзэрхэн эдлэдэг байна. ЮАР-гүйгөөр баруун оронуудай экономико зургаа һарын турша соо һандаран унаха гэжэ монополистнууд айлгадаг. Тэдэнэй хүсэтэ дэмжэлгэдэ хүртэдэг байһанаа мэдэржэ, үндэһэ яһанай илгаа гаргагшад бүри ехээр аашалдаг болоо. ЮАР-ай газар дайдын оройдоол 13 процент болодог бантустануудта Африкын 19 миллион улад зониие оруулжа хааха, тэдэниие «бэеэ даанхай» хүнүүд гэжэ соносхохо, тиигээд африкынхидые өөһэдынь орон дотор хариин зон болгохо гэһэн эсэсэй зорилго тэдэнэр табина. Бишыхан «эндүүрэл» гаргааб гэжэ Бота мэдэрдэг: бантустанууд экономическа ямаршье баазагүй юм. Сэхынь хэлэхэдэ, африкынхидые бэлшээригүй, уһагүй, үрэжэлгүй хооһон газарнуудта намнан үлдэжэ, хосорон үхэхэ түйлдэ хүргэнэ.

Тиихэдэ «сагаан» ЮАР-та ажаһуудаг африкынхидай байдал ямар гэхэбта? Эрхим һайн —гээд нюур шарайн илгаа гаргагшад найдуулан хэлэдэг. Хэндэнь эрхим һайн бэ!—гээд асуултай. Теэд африкынхидай салин хүлһэн сагаан шарайтайшуулайхида орходоо хэдэн арбаад дахин бага байдаг. Тиигээд шэл ба бетоноор бариһан, тэнгэри тулама үндэр байшангууд, үргэн уужам гудамжанууд, хэдэн зуугаад фабрика, заводууд африкынхидай гараар бүтээгдэһэн байха юм.

Үндэһэ яһатанай илгаа гаргалгын гурим Африкын хүн зондо аша туһа хүргэдэг гэжэ али олоор шашалдахадаа, расист-африканернүүд өөһэдынгөө ерээдүйн түлөө һүрдэн айжа байһанаа мэдүүлнэ гээшэ. Энэл ушарһаа Африкын хүн хүсэд болбосорһон хүн бэшэ, имагтал бар хүсэ мэдэдэг гэжэ байгаад, саг үргэлжэ дабтадагынь ойлгосотой ха юм даа. Дээрэ дурсагдаһан африканер-расист ходо иигэжэ дабтадаг һэн: «Соуэтодэ шэнэ восстаниин болоо һаань, тэдэниие пулемёдоор буудажа алахабди. Юуб гэхэдэ, бурхан үгэ хүүр дууладаггүйшүүлые хэһээхэ эрилтэ табина бшуу. Тэдэнэр өөһэдынгөө һуури байра мэдэхэ ёһотой».

Үндэһэ яһанай талаар илган газаашалалгын гуримай хосорон һалаад байоалнь, африканернүүдэй соёл болбосорол, африкаанс хэлэн хосорхо гэжэ расистнууд хэлэжэл байдаг. Тэдээнэй бодомжоор болоо һаа, имагтал нюур шарайн илгаа баримталан, амиды үлэжэ болохо жэшээтэй ха. Африканернүүдые, тэдэнэй соёл болбосоролые үгы хэхэ тухай эндэ оройдоошье хэлэгдэнэгүй гэжэ Урда Африкын Африканска национальна конгрессэй президент Оливер Тамбо хэлэнэ. Африкынхидай эрхэ сүлөөгэй түлөө, орон дотορнь олон үндэһэ яһатанай общество байгуулхын түлөө тэмсэл хэгдэнэ, тэрэ общество дотор бултадаа—сагааншье, харашье шарайтайшуул, индийцүүдшье, үнгэтэ шарайтайшуулшье — адли байдалтай болохо байха.

Зүһэ шарайн илгаа гаргагшад африкынхидта эсэргүү сэхэ, нюуса далдагүй мүрдэн хюдалга хэдэг байна. Бодото дээрэ энэнь үндэһэ яһанай талаар илган газаашалалгын гуримай гүрэнэй хуулита политика болонхой. Түрмэ шоронгуудта саг үргэлжэ 100 мянга тойрон африкынхид хаагдадаг, тиихэдэ үндэһэ яһанай талаар илган газаашалалгын хуулинуудые эбдээ гэжэ һэжэглэгдэһэн миллион үлүүтэй хүнүүд һара бүри полицида баригдадаг юм. Ороной сагаан шарайтай бүхы зон зэбсэгжэглэгдэнхэй гэжэ Иоганнесбургын аэропортын нэгэ эхэнэр алба хаагшын намда хөөрэжэ үгэһэниинь дэмы бэшэ ха. Пистолетээ абангүйгөөр би гэртэһээ гарадаггүйб гэжэ тэрэ хэлээ һэн.

Гэбэшье сагаан шарайтай таба миллион хүнүүдэй Африкын диилэнхи олонхи зониие эзэрхэн зонхилхонь бүри бэрхэтэй боложо байна гэжэ зүһэ шарай илган газаашалдаг засагаархид ойлгодог юм. Тиимэһээ тэдэнэр өөһэдтөө «союзнигуудые» бэдэржэ байнхай. Сагаан шарайтайшуулай тоодо элдэб үнгэтэ арһа нюуртай хүнүүдые оруулжа болохо юм, эдэ үнгэтэйшүүлшье гол түлэб африкаанс хэлэн дээрэ дуугаралсадаг шуу гэжэ ЮАР-ай премьер-министрэй хэһэн мэдүүлгые эгээл иимэ удхатайгаар ойлгохо хэрэгтэй. Хитадууд болон японтон «хүндэтэ сагаан шарайтайшуул» гэжэ үнинэй нэрлэгдэдэг болонхой. Тиигэжэ, арһа яһанай илгаа гаргагшадай тоосоогоор, «сагаан шарайтайшуулай» тоо тухайлхада 9 миллиондо хүрэхэ, тиигэбэл африкынхид орон доторoo өөһэдынгөө засаг түрэ харахашьегүй байха. Ондоогоор хэлэбэл, АНК-гай орган болохо «Сечаба» журналай үнэн зүбөөр тэмдэглэһэнэй ёһоор, үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадта зорюулан, «амгалан ажабайдалай» хэдэн арбаад жэл «худалдажа» абаха гэһэн эрмэлзэлынь эли тодоор харагдана.

«Уласхоорондын мүрдэлгэ хюдалгада» национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй «хабаатай» байһан тухай США-гай шэнэ президент Рейганэй ба гүрэнэй секретарь А. Хейгын хэһэн мэдүүлгые Преторидо урма баяртайгаар угтан абаа. Үндэһэ яһанай илгаа гаргагшад ЮАР-тахи, Намибидахи африкынхидые мүлжэн дарлалгаяа үргэлжэлүүлхэ, нюур шарайн илгаа гаргалгын гурим бүри хатуу шанга болгохо гэһэн өөрэ онсо дохёо мэтээр энэ мэдүүлгые сэгнэһэн байна.

Гэбэшье түүхын урагшаа дабшалгын хүдэлөөе үшөө хэншье зогсоожо шадаагүй юм. Урда Африкын арадуудай эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө хэдэг тэмсэл улам үргэдэнэ, эрхэбэшэ, амжалтаар түгэсэхэ байха. Энэ тэмсэл мүнөө бүхы оронийе доһолгоо бшуу. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэһэн элидхэл соогоо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, «классическа» колонизаторнуудай ба үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай эзэрхэн зонхилолго дүүрэхэ дүтэлөө гэжэ Зимбабве Республикын мүндэлэн бии бололго, Намибидахи, мүн мүнөө ЮАР-та болодог тэмсэлэй улам шангадажа байгаа эршэ хүсэн эли тодоор харуулна.

Анатолий ЖИГУНОВ,
АПН-эй корр.

Дар-эс-Салам.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

МАЛШАДЫЕ БАЯРЛУУЛАГША

Яруунын районой «Улаан-Туяа» совхозой малай гүүртэнүүдтэ уһа шэрэдэг автомашинын жолоошон Александр Мангутовые эндэхи үхэршэд бултадаа хүндэлдэг заншалтай. Ушарынь хадаа тэрэ гүүртэнүүдые үдэр бүри уһаар таһалдуулангүй хангахаһаа гадна, малшадта али болохоор туһаламжа үзүүлдэг байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ Александр Мангутов малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэнь үхэршэдтөө горитой хубитаяа оруулалсана.

Д. ШИРАБОН.

ТҮЛЭГ ДУНДАА

Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой дүршэлтэй хонишон Хубисхал Цыренович Цыреновэй даадаг отарада мүнөө хурьгад түлэг дундаа абтажа байна. Эндэ бүхыдөө 600 эхэ хонин харууһалагдана. Хонишод байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга түлжүүлхээр түсэблэһэн юм. Эдэнэр эхэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлжэ, хурьган бүхэнэйнгөө шэгнүүрые 20 килограммда хүргэхөөр зорилго хараалаа.

Р-Д. ШИРАБОН.

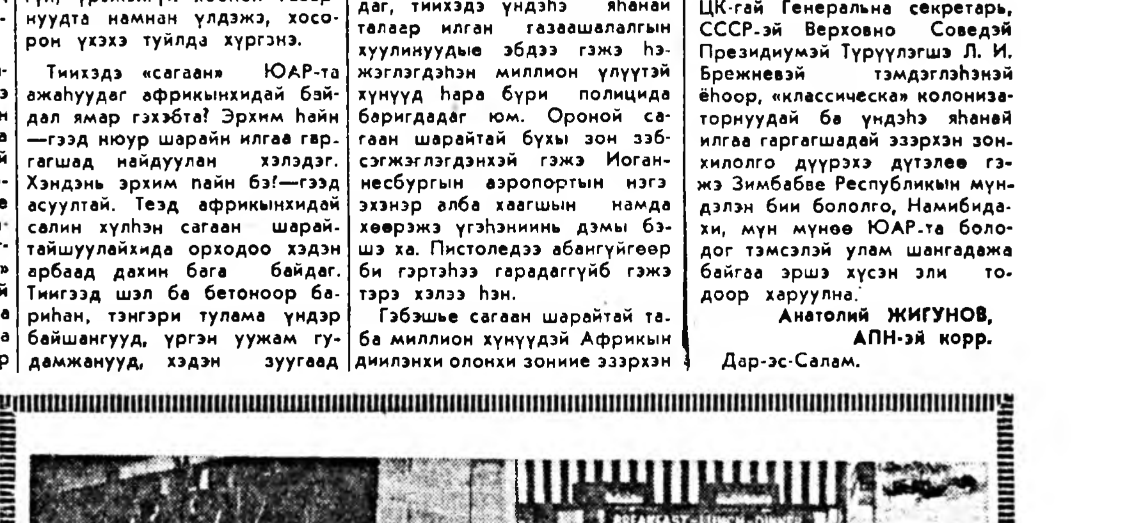

Ажалгүйдэлгэ, үлэсхэлэн хооһон байдал, ерээдүй тухайгаа зүрхэсэн бодомжолго — Америкын Холбоото Штадуудай олон миллион хүн зон иимэ байдалтай.

Пэтрик оройдоол 12-той, гэбэшье бусадтай адли Нью-Йоркын складуудай нэгэндэ ажалладаг (зүүн гарай зураг). Пэтрик гэр бүлынхидтөө багаханшье һаа, туһа хүргэхэ байһандаа баяртай. Һураха гэһэн бодол тэрээндэ үгы.

Баруун гарай зураг дээрэ харуулагдаһан американецай хуби заяан хүнгэн бэшэ. Туража үхэхэгүйн түлөө тэрэ гуйраншалха гү, али бог шорой сооһоо эдихэ юумэ бэдэрхэ баатай болоно.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН

МНРП-гэй ЦК-гай ПРОЕКТ

...ЛААН-БААТАР. МНР... хүгжэлтын шэнэ, долоо... табан жэл — социа... материально-техниче... үндэһэ һуури табиха, нии... харилсаа нарижуулан ...жаруулхын тула МНРП-... шиидхэхэ программа ...рилгонуудай шухала шата ...оно, — гэжэ партиин ...VIII съезд дээрэ харагда... «1981—1985 онуудта ...НРП-эй Арадай ажахы болон ...эл хүгжөөхэ гол шэглэл... ...үүд» гэһэн МНРП-гэй ЦК-... проект дотор хэлэгдэнэ.

Арадай ажахые тааруу тэг... хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг ... дээшэлүүлхэ, эрдэм бо... техникын түйлалтануу... нэбтэрүүлэн дэлгэрүүл..., тэрэшэлэн ороной эко...мическа хүсэ шадал улам ...бадхаха, тиигэһэнэй үн... арад зоной байдал ...дань һайжаруулха хэм... ябуулганууд гол зорил... болгогдон табигдана.

...**ГАЛДАНОВ.**

ГЭС ХОЛЛТОЙ УУЛЗАБА

ПРАГА. КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан США-гай Компартиин Генеральна секретарь Г. Холлтой уулзаа.

Аха дүү хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудай үндэһөөр, КПЧ-гэй ба США-гай Компартиин хоорондын харилсаа холбоое улам гүнзэгырүүлхэ, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэл болон эмхидэлые бэхижүүлгэдэ туһа хүргэхэ, эб найрамдалай, шахардуу байдал һуларуулгын ба дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ хубитала оруулха гэжэ шиидэнхэй байһанаа хани халуун хөөрэлдөөнэйнгөө үедэ лаблан батална. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тодорхойлогдоһон, мүнөө сагай уласхоорондын харилсаанай хойшолуулагдашагүй шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ имагта шухала удха шанартай, амгалан ёһоной шэнэ дурадхалнуудые үндэрөөр сэгнэбэ.

ХОЁР ТАЛАДА АШАГТАЙ ХЭЛСЭЭН

ВАШИНГТОН. Үргэн ехэ талмайда уһа сасаха машинануудые бүтээхэдэ шухала түхеэрэлгэ ба технологиие «Валмонт индастриз» гэдэг американ фирмын Советскэ Союзда худалдаха тухай контрактда гар табигдаа. Энэ машинань 800 метр үргэн газарта, секундын турша соо 800 литр хүрэтэр уһа сасажа шадаха байна. Тиимэһээ тэбхэр полинуудые уһалха арга олгоно.

«Валмонт индастриз» фирмын президент Р. А. Вол Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай хоорондо алиндаа ашагтай худалдаа наймаанай холбоо бэелүүлхэ, тиигэбэл, хоёр ороной хоорондын харилсаае бүхы таларнь заһаруулгын шухала хубинь болохо ёһотой гэжэ тэмдэглэбэ. СССР-эй ба США-гай хоорондын экономическа, худалдаа наймаанай харилсаа хүгжөөхэ шухала,— гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тусхайлан тэмдэглэһыснь мэдэнэб, энэ бодомжые дэмжэнэб гэбэ.

Үргэн талмай дээрэ уһа сасаха шэнэ машинын һайн талань юуб гэхэдэ, уһалалгын хэрэгые автомадаар бүрин хангаха, уһа ба элшэ хүсэ арьбалха, газар ажалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ байха,— гэжэ СССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министрэй нэгэдэхи орлогшо, хөөрэлдөөн үдтэ хабаадагша совет делегациин толгойлһон Н. А. Палат-Заде ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ. «Валмонт индастриз» фирмэтэй үнинһөө хойшо һайн харилсаа холбоотой байдагбди, Советскэ Союзтай бүтэмжэтэй харилсаа холбоотой байхые тус фирмэ хододоо шухалада тоолодог байна гэбэ.

Афганистанай контрреволюционернүүдые американ зэбсэгээр саашадаашье хангаха тухай Вашингтоной соносхоһонтой дашарамдуулан, ТАСС-ай тунхаглаһан мэдүүлгые гадаадын хэблэл шэнжэлһээр. Афганистанда эсэргүү зэбсэгтэ хамааралгада хабаадалгаяа США шэнэ шатада гаргана, Америкын захиргаанай эдэ ябуулганууд Баруун-Урда Азидахи байдалые бүри орёо болгоно гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

ТОКИО. Афганистанай арад зондо, правительстводо эсэргүү зэбсэгтэ хамааралгын, эзэрхэг түримхэй ябуулгын хэгдэжэ байһан

ГАЗЕТЭНҮҮД МЭДЭЭСЭНЭ

сагта Советскэ Союз хани барисаата хүршэ энэ орондо үзүүлдэг туһаламжаяа шухала хэмжээтэйгээр үргэлжэлүүлхэ байха гэһэн мэдүүлгын үгэнүүдтэ Японой «Иомиури» анхарал хандуулна.

СОФИ. СССР-эй ба НРБ-гэй хоорондын Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһаламсалга тухай договорой 33 жэлэй ойе Болгариин хэблэл үргэнөөр тэмдэглэбэ. Болгар арад Ленинэй агуу ехэ партитай, хүсэн түгэлдэр Совет оронтой хододоо бата нэгэдэлтэй байха гэжэ «Работническо дело» тусхайлан тэмдэглэнэ.

ВАРШАВА. Польшын «Жолнеж Вольности» «Мүрдэгшэд-хюдагшадые Вашингтон өөгшөөн дэмжэнэ» гэһэн шэнжэлэл дотороо иигэжэ бэшэнэ: Советскэ Союзда, бусад социалис оронуудта эсэргүүгээр США-гай үүдхэһэн хардалга гүрдэлгэтэ кампаниинь элдэб оронуудта эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгануудаа дэтхэйн олониитэһээ нюуха гэһэн зорилготой байна.

ЛОНДОН. «Хитадай хүтэлбэрилэгшэдэй засагай түлөө тэмсэл шэнэ хүсэтэйгөөр үүжэрэнхэй», — гэжэ Лондоной «Файнэншл таймс» газетын Пекиндэхи корреспондент тэмдэглэнэ. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор, Хуа Гофэние Хунань провинциин тушаалта нюурнуудай шүүмжэлдэг болоһониинь, тэрэшэлэн «ороной хүтэлбэриин зүгһөө гаргагдадаг алдуунуудые заһаха» гэһэн Хитадай пропагандын уряанууд дээрэ хэлэгдэһые гэршэлнэ.

(ТАСС).

МАДРИДТАХИ УУЛЗАЛГА

МАДРИД. Уулзалгын гол асуудалнуудаар, түрүүшын ээлжээндэ Европодохи сэрэгэй талаар шахардуу байдал һуларуулгын, буу зэбсэгүүдые хураалгын асуудал зүбшэн хэлсэхэ конференци зарлалгаар үгэеэ ойлголсохо хэрэг һаатуулһанай түлөө харюусалгые өөһэдһөө һалгааха һэдэлгэ НАТО-гай зарим гэшүүн-оронуудай түлөөлэгшэд Мадридтахи уулзалгын ээлжээтэ пленарна заседани дээрэ гаргаба. Тусхайлан хэлэбэл, ФРГ-гэй түлөөлэгшэ **тиигэжэ һэдэһэн байна. Теэд,** тэрэшье, мүн баруун тээхи бусад оронуудай түлөөлэгшэдые КПСС-эй XXVI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй дурадхаһан үүсхэлнүүдтэ харюу болохо тодорхой ябуулгануудые баруун оронуудай удаан саг соо хэеэгүй байһыень тайлбарилжа, тииһээ тиитэрээ сагааруулжа шадаагүй.

Польшын түлөөлэгшэ В. Новак үгэ хэлэхэдээ, энэл ушарта анхарал хандуулаа. Съездын хүндэтэ трибуна дээрэһээ хэлэгдэһэн бодомжонуудай ниитэ Европын зүблөөнэй шиидхэбэринүүдтэй холбогдон бэелүүлэгдэхэнь шухала гээд манай делегаци тоолоно, уулзалгада хабаадагшад бултадаа зохихо үрэ дүнгүүдые түйлахын тулада оролдохо ёһотой гэбэ.

Совет делегациин толгойлогшын орлогшо, СССР-һээ Испанида байдаг элшэн сайд Ю. В. Дубинин үгэ хэлэхэдээ; олон шухала асуудал, тэрэ тоодо этигэлэлсэлгын хэмжээнүүд тухай асуудал шиидхэһэн Хельсинкын зүблөөнэй Түгэсхэлэй акт һайтар тааруулан найруулагдаһан документ болоно. Этигэлсэдэг оронуудые олошоруулха хэрэгтэ хабаадахаар СССР-эй бэлэн байһаниинь КПСС-эй XXVI съезд дээрэ элирхэйлэгдэһэн байна, энээнэй харюуда баруун оронуудай зүгһөө зохихо тодорхой ябуулганууд хэгдэхэ ёһотойнь элитэ,— гэжэ тэрэ хэлээ.

Энэ хуудаһандамнай уншагты:

ЭРИД ШАНГААР ТЭМСЭХЭ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСАДА

ШЭНЭ ЗУЖЭГ

ХЭН, ХААНА ОШОХОБ?

ЭХЭ-ГЕРОИН ХУБИТА

Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхозһоо Эб найрамдалай жасада һүүлэй табан һарын туршада һара бүри 50 түхэриг ородог болоо. һүүлэйхинь гэбэл, КПСС-эй XXVI съездын боложо байха үедэ ороо һэн. Банкын тусхай бланк дээрэ гансал «Эб найрамдалай жасада һайн дураар оруулһан мүнгэн» гэжэ тэмдэглэнхэй.

Зүгөөр, хэн оруулаа юм? Бригада, звено гү, али һүнэй фермын коллектив байгаа юм гү? Хэн бэ гэжэ юундэ сэхэ тэмдэглээгүй юм? Иимэ асуудалнуудтайгаар бидэ Эб найрамдалай совет жасада туһаламжа үзүүлдэг Сэлэнгын районой комиссиин түрүүлэгшэ Ц. Г. Дандаровада хандабабди.

— һара бүриин 50 түхэриг — ууҗам тэниглэн сэдьхэлтэй ажалша эхэнэр, Эхэ-герой Раднацыбик Бадмацыреновна Бадужиновагай хубита гээшэ, — гэжэ Цэндэ Гатановна мэдүүлбэ.

Раднацыбик Бадмацыреновна пенсионер юм. Тиигэбэшье Радна Самбуевич нүхэртэеэ һүрэг хони харууһалдаг. Хонин ажал дээрэ эдэнэр хори гаран жэлэй туршада худэлнэ. Түл абалгыншье халуун хаһада ондоо тээһээ ерэһэн хурьгашангүйгөөр гарасалдадаг, үхибүүдынь туһалдаг гээшэ ааб даа. Тэдэнь хара багаһаа ажал хэжэ һураһан. Хоёр ехэ хүбүүдынь түрэлхидөө дагажа, малшанаар мүнөө хүдэлдэг. Алексей гэжэ гурбадахи хүбүүниинь зоотехник болонхой. Дулма басаганиинь мүн лэ зоотехнигэй мэргэжэлдэ һурана. Дарима басаганиинь совхоздоо бухгалтераар хүдэлдэг, Должид, Бимбасу хоёр—соёл гэгээрэлэй мэргэжэлтэд юм.

«Үхибүүд лэ жаргалтай байг» гэжэ Раднацыбик Бадмацыреновна, Радна Самбуевич хоёр бүхы наһаараа эрмэлзэжэ ябн...

— Энхэ тайбан байдалай түлөө, бү... бэрсэг дэлхэйн бүхы үхибүүдэй зол жар... галай түлөө Эб найрамдалай жасада ө... рынгөө хубитые оруулха тухайгаа нүхэр... төө хэлэхэдэм, тэрэмни намаяа дэмж... ааб даа, — гэжэ Эхэ-герой хөөрөө һэ... —Москваһаа, эб найрамдалда, улад зон... жаргалай түлөө зохёон байгуулхы ажал... түрэл партиимнай съездын уряалһан эрдэ... түгэс үгэнүүд манайшье урма зориг бад... руулаа. Энэ уряада харюу болгон, Эб най... рамдалай жасада оруулха өөрынгөө ту... битые 500 түхэригтэ хүргэхэб гэжэ на... дуулнаб.

Т. ГАРМАЕВ,
Эб найрамдалай совет жасада туһаламжа үзүүлдэг Буряадай комиссиин харюусалгата секретарь.

ХУЛГАЙ ҺҮНӨӨГДЭХӨӨР БОЛОО

ХЭТЭ урда сагһаа хойшо хулгай хэгшэд хүн зондо шоо үзүүлдэг, шобто харагдадаг байһан гээшэ. Ямаршье арад зоной дунда хулгайшадые хороноор хадхаһан хошон үгэнүүд олон байдаг.

Буряад зон хулгайшадые, хулгайе шүүмжэлһэн онобшотой хурса үгэнүүдээр мүн лэ баян юм. «Хулгайһаа һаие бү хүлеэ», «Хулууһан зөөри хоол болохогүй», «Хулгайша хүнэй нюдэн хүйтэн», «Хулгайшые хуули заһаха» гэхэ мэтэ оньһон үгэнүүдһээ ухаа абахаар.

Тиин хулгайшадые мини хурса хэлээр хадхаад үнгэрдэггүй, тэдэнэрые нютагай зон хамтаржа гү, али хууляар хэһээдэг байгаа. Урдандаа монголнууд хулгайшадай хүзүүндэ нүхэтэй хүндэ хабтагай хэжэ бүхэлөөд, олон зоной ябадаг газарта һуулгажархидаг байһан гэдэг. Хитадууд түрүүшынхеэ хулгай хэбэл, хүнэй хургануудыень сабшадаг, хоёрдохёо баригдахадань—гарыень таһалдаг хуулитай һэн.

Мүнөөшье гүрэн бүхэндэ хулгай хэһэн хүнүүд, тонуулшад түрмэдэ хаагдана, толгойн саазада оруулагдана. Манайшье орондо хулгайшад хуулиин харюусалгада хабаадуулагдажа, хэдэн жэлээр эрхэеэ хаһагдадаг байна.

Мүнөө үе сагта, манай социалис Эхэ орондо хүнүүдэй хулгай хэхэ ямаршье үндэһэ, шалтагаан байхагүй. Үнэн сэхээр хүдэлхэеэ һанаһан хүн бүхэндэ ажал бии. Һайнаар хүдэлөөл һаа, баян дэлгэр ажаһууха аргатайшьебди, ажаһуунашьебди.

Тиигэбэшье хулгай хэхэ, гүрэнэй ба хамтын зөөри үбэршэлхэ, хүн зоной зөөри зөөшэ хулууха баримтанууд гүйсэд усадхагданагүй. Хулгай гээшэ олон янзын байдаг ааб даа. Заримашуул хулгай хэжэ байнаб гэжэ һанангүйгөөр тэрээндэ хүрмэлдэшэнэ. Жэшээнь, гүрэнэй электрын элшэ хулгайлжа, гэр байраяа дулаасуулдаг, эдеэ хоолоо бэлдэдэг баримтанууд Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ, Загарайн районой Эрхирэгэй совхозуудта, мүн бусадшье ажахынуудта элишэлэгдэһэн байна. Эдэ зон эдихэ уухаар дутаад иигэнэ бэшэ, харин бултанһаа баян шадалтай байха юм. Хэнтэг һанаан лэ тэдэнэрые иимэ нүхэ руу түлхинэ бшуу даа.

Һүүлэй үедэ хүтэлбэрилхы зарим тушаалтад өөрынгөө эрхэ үлүүдүүлжэ, хуули буса ёһоор гүрэнэй зөөри үбэршэлжэ байһанаа баригдаад, тушаалһаа абтажа хаягдаһан ушар үзэгдэбэ. Эдэнэр юугээр дутааб? Юугээршье дутаагүй, харин хомхой хобдог һанаан энээндэ хүргэнэ ха юм.

Тиихэдэ «үлүү хараад, булуу химэлдэг» хүйхэрнүүд хаа яа ушардаг. Тэдэнэр хони мал, ороохо таряа, холимол тэжээл гэхэ мэтые үбэршэлжэ, хулуужа архи тамхин болгожо һалгадаг.

Хуулиин наһанда хүрөөдүй зарим үхибүүд минил хоро хүргэхын, зурхэтэй байһанаа харуулхын тэдысэ гэхэ гү, али ямаршье олзо олохо хүсэлгүйгөөр айлай үүдэ үрхэ эбдэжэ, сонхо соо тэһэлжэ, жэжэ божо юумэ һуулидаг байха юм. Хэрбээ эдэнэрые саашань һула табибал, магазин, склад эбдэжэ орохо тонуулшад боложо ошохо бшуу.

Тиимэһээ үхибүүдые хара багаһаань зүб мүрөөр хүмүүжүүлхэ, элдэб хазагай ябадалһаа, хулгай худалһаа тэдэнэрые абарха хүдэлмэри бүхы түрэлхид, һургуули, багшанар саг үргэлжэ ябуулха уялгатай, энэ талаар харюусалгатай гээшэ. Теэд эндэ дутагдалнууд олон ушардаг байха юм.

Һургуулиин һүүлээр үхибүүдэйнгээ юу хэжэ сагаа үнгэргэдэгые, хэнтэй юунтэй нүхэсэдэгые эхэ, эсэгэнэр мэдэжэ байха ёһотой. Тиигээгүй һаа, минил «һула табиһан һүр, дэмы табиһан дээһэн» болоно ха юм. Хожомынь тиимэ дурандаа ябаһан үхибүүдые зүб мүртэнь оруулхань бэрхэл байха.

Хэншье өөрынгөө үрнэрые хулгайшан болгохо хүсэлтэй байдаггүй гээшэ бээз. Тиимэһээ тэдэнэр үхибүүдтээ сэбэр сэхэ ажабайдалай бодото жэшээ харуулха ушартай. Теэд зарим нэгэшүүл энэ уялгаяа дүүргэдэггүй, хулгай хэхэ, худалаар хэлэхэ гээшэ эгээл адаг муу ябадал гэжэ ойлгуулхын орондо буруу тээшэнь шалижа һуудаг. Хэтэрхэдээ хулгай хэхэдээ үхибүүдээ дахуулдаг муутай.

Хулгайтай, хулгайшантай тэмсэхэ хэрэгтэ хуули захирганай эмхи зургаанууд, милици, сүүд, прокуратура бүгэдөөрөө шангаар тэмсэхэ, нэгэшье ушар, баримтые мини орхингүй. «хара һабартание» элишэлхэ зэргэтэй. Тиин гэһээ милициин зарим отделениин хүдэлмэрилэгшэд жэжэ божо хулгайе тоонгүй орхижорхидог, саг сооньхэмжээ абадаггүй байна. Иимэ баримтанууд дотоодын хэрэгүүдэй Ивалгын отделенидэ дайралдадаг. Илангаяа город шадарай хамтын саад соохи зунай гэрнүүдтэ хулгай ороо гэжэ мэдээсэхэдэ, тэдэнэр балай хүдэлжэ үгэдэггүй. Харин эндэл хуулиин наһанда хүрөөдүй хүбүүд аашалдаг байха юм.

Гэхэтэй хамта хуули захирганай эдэ зургаануудта олонниитэ, арадай хинагшад ехэ туһа хүргэхэ байна. Коллектив бүхэндэ арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнууд бии. Эдэнэр гүрэнэй, хамтын зөөри үригшэдые, үбэршэлэгшэдые саг дары элишэлхэ уялгатайшье, аргатайшье. Мүн предприяти, ажахы, эмхи зургаан бүхэндэ коммунистнууд, комсомолшууд, арадай депутадууд олон. Энэ ехэ хүсые шадабаритайгаар элсүүлбэл, хулгай хэдэг ганса нэгэн хүнүүдэй харгы хүсэдөөр хаагдаха гээшэ. Имагтал хүн зоной дохёо болон мэдээсэлнүүдтэ, шүүмжэлэл болон бэшэгүүдтэ анхаралтайгаар хандажа, саг дары шалгалта хэжэ, гүрэнэй, хамтын зөөридэ хомхойрогшодые элишэлжэ байха шухала ааб даа.

Ямар хүнүүд хулгай хэнэб гэжэ шэнжэлээд үзэхэдэ, ехэнхидээ ажал хэхэ дурагүй, хүнгэн юумэ бэдэрээд зайгуултадаг, архида хорхойгойшуул дайралдадаг байна. Иимэ зон коллектив, нютаг дотор мэдээжэ шахуу байдаг. Эдэнэрэй хойноһоо олоной нюдэн табигдаха ушартай.

Тиин заримашуул хулгай хэжэ байһан хүниие хараад, дуугай үнгэрдэг, далдалдаг гү, али хулгайлһан юумэн гэжэ мэдэжэ байгаад, тэрэниие хүнгэн сэнгээр худалдан абадаг байха юм. Энэмнай одоол манай ёһо гуримда таарахагүй, хулгайшанда туһалһан гэмтэ ябадал болоно бшуу. Тиимэшүүл баһал хэһээлгэдэг байна.

Хулгайшан бүхэн олон зоной хабаадалгатайгаар сүүдлүүлхэ, гэмээ хүсэдөөр амсаха ёһотой. Эдэнэртэ ямаршье хүнгэлэлтэ үгтэхэ зэргэгүй, олондо шоо үзэгдэхэ, шобто харагдаха ушартай. Тиигээл һаа, үүдэ үрхэеэ, хобто шэбтэеэ суургадахаяа болихо, хүнэй юумэндэ гараа хүргэгшэд үгы болохо бэлэй. Ямаршье һайн байгааб даа.

Манайда хүдэлмэригүйдэлгэ үгы байна. Зүгөөр... ниитын ажалһаа хулжаха, эдишэ абаха, хонжоо наймаа хэхэ ябадалнууд, ажал хэнгүйгөөр олзо олохо, социалис зөөридэ гар хүрэхэ гэхэ мэтэ элдэб ябадалые эмхидхэлэй, финансова, юридическэ бүхы аргаар огтолон болюулха хэрэгтэй... Эдэ бүгэдэ юрэ бусын үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ хэрэгтэ бүхы ажалша коллективүүдэй, ниитын бүхы организацинуудай, бүхы коммунистнуудай хүсэл оролдолго зорюулагдаха ёһотой... Һайн ажаһууха хүсэлэнтэй хүн ехээр, һайнаар хүдэлмэрилхэ зэргэтэй гээд КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна.

Энээн дээрэһээ бодоходо, социализмын үе сагай шэнэ хүниие хүмүүжүүлхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй байна бшуу.

А. БОРИСОВ.

ЭРТЭ УРДЫН ХҮШӨӨНҮҮД ҮНЭТЭЙЛ

Табхарай оройдо гараад харахада, тойроод тэмээнэй бүхэнгүүдтэл адли шобогор хаданууд, мүнсэгэр сагаан гүбээнүүд, хойшоо Ивалгын ууҗам тала нэмжыдэг. Мүн эндэ тэндэ обоо шулуунууд харагдадаг.

Эгээл эндэ бүри эртэ урда сагта Ази түбиин гүн рууһаа иишэ ерэһэн гуннууд гэжэ нүүдэлшэ зоной байһан газар бии юм. Тэдэнэй шулуугаар бодхооһон түхэреэн хүреэ мүнөө газарта булагдажа, миил гүбгэрхэнүүд зурууд болон харагдадаг. Тэрэшье гайхалгүй. Гуннууд эндэ аяар хоёр мянган жэлэй саада тээ ажаһуугаа бшуу.

Энэмнай эртэ урда сагай түүхын болон этнографиин айхабтар һонирхолтой, шухалашье дурасхаалта зүйл болоно. Улаан-Үдын районой һургуулинуудай һурагшад эндэ ходо ерэжэ, түүхын хэшээл үнгэргэдэг, һонирхолтой бэдэрэлгэ хэдэг юм. Хэдэн мянган жэлдэ газар доро хэбтэһэн ,тэрэ урда сагта ажаһууһан зоной барижа ябаһан хэрэгсэл хаа-яа эндэһээ олдодог байна.

Бүри урданһаа хойшо, аяар 1300 жэлэй саана энэ Ивалгын голдо нүүдэл байдалтай малша зон ажаһууһан гэжэ түүхын баримтанууд харуулна. Энээниие гэршэлһэн бэшэгтэй, зурагтай шулуунууд, хүнэй хүүр дээрэ табиһан обоо шулуун эндэ дайралдадаг.

Иимэ байдалтай зон Буряад ороной бусадшье газар нютагуудта ажаһуугаа гэжэ үндэр хада хабсагайн шулуун дээрэ байгаалиин шара шэрээр хэһэн тэмдэг, зурагууд баһал гэршэлдэг юм. Энэмнай Байгалай зүүн бэеын арадуудай эртэ урда сагай уран зурагай шухала памятник болоно бшуу. Гүн Сабаа гэжэ газартахи үндэр хадын шулуунда зурагдаһан зурагууд бронзо, зэбсэгтэй байһан үе сагай үлэгдэл гэжэ тодоронхой.

Сэлэнгэ, Дауриин тала дайда урда сагта Байгал, Яхад ороной хүн зониие Түбэй Азиин оронуудтай холбодог коридор байһан гэжэ түүхэ гэршэлнэ. Энээгээр хойто зүгэй ангуушад олзолһон ан амитадай арһа урагшань Ази руу абаашажа худалдадаг, харин Монголһоо, Хитадһаа урда зүгэй зоной соёл культура энэ газар дээгүүр дамжан, хойто зүг руу таража дэлгэрдэг байгаа бшуу. Тиигэбэшье үе-үе эндэ дайн байлдаан боложо, иимэ андалдаа, наймаанда һаад хэдэг, харгыень хаадаг байһан. Тиимэһээл энэ Доодо-Ивалгын Табхарта олдоһон шулуун бүхэлэлтэнүүд шэнги бэеэ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые тэндэхи зон бодхоодог байгаа гээшэ.

Байгал шадархи нютагуудта олдодог хүнэй хүүр дээрэ ябталан табигдаһан хабтагар шулуунууд баһал ехэ һонирхолтой. Илангаяа хүнэй ябадаггүй үндэр хада газарта, жэшээнь, Кибалино тосхондо дүтэшэг урдань хүниие хадагалһан хүүр дээрэхи тиимэ хабтагар шулуунууд олдонхой. Тэндэһээ археологууд бронзо зэбсэгтэй байһан үе сагай хэрэгсэлнүүдые: хутага, хэтэ, элдэб зүүдхэл олоһон байна.

Тэрэшэлэн табадахи - арбадахи зуун жэлэй үедэ түүрэгүүдэй табиһан хүшөөнүүд - обоо шулуунууд түүхэдэ баһал ехэ удха шанартай юм.

Найман жэлэй урда тээ Сагаан-Дабаанай хормойдо манай геологууд 6 мянган жэлэй саана табигдаһан хэдэн олон хабтагар шулуун хүшөөнүүдые олоо һэн. Харин нёдондо тэндэ ошожо харахадамнай, тэдэнэй оройдоол нэгэниинь үлэһэн байба.

Ушарынь юуб гэхэдэ, Улаан-Үдын районой Калининай нэрэмжэтэ совхозойхид Саратовка тосхондо баригдажа байһан үнеэдэй байрын һуурида тэдэ шулуунуудые абаашажа табижархёо ха юм.

Гансашье энэ бэшэ, мүн республикын бусад олон районуудта урда сагай хүшөөнүүдэй шулууе зөөжэ, барилгада хэрэглэхэ, тэндэхи газарыень хахалжархиха ушар үзэгдэнэ. Энэмнай түүхын, этнографиин, археологиин ехэ удха - шанартайе ойлгодоггүй, тэрээндэ хайша хэрэгээр хандадаг дээрэһээл болоно.

Буряад орондомнай урдын урда сагта ямар зон ажаһуугааб, ямар юумэ түхеэрдэг, ямар культуратай байгааб гэжэ манай үри хүүгэд, ерээдүйн хүнүүд эдэл памятнигуудһаа мэдэхэ, хараха байна ха юм. Эдэниие хаража, хамгаалжа абаха, эрдэм наукын аша туһада һэргээхэ гээшэ манай үеын хүнүүдэй нангин хэрэг болоно.

Н. КАРАТУЕВ,
Буряадай геологическа управлениин ахамад геолог.

„Арбан табанай һара“

Буряадай комсомолой шангай лауреат Ардан Ангархаев «Арбан табанай һара» гэжэ шэнэ зүжэг бэшэһэн байна. Тэрэнь Х. Н. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрта найруулагдажа, үсэгэлдэр олоной анхаралда табигдаба. Найруулан табигшань — Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ц. Ц. Цыренжапов, урлан шэмэглэгшэнь - уран зураашан Ю. Цыденов.

Мүнөө үеын ажабайдалда боложо байдаг үйлэ хэрэг тухай, хүнүүдэй хоорондохи бусайданги орёо харилсаан тухай зүжэг соо искусствын уран аргаар хэлэгдэнэ.

Зүжэгэй гол герой — Мүнхэ таабай. Энэ үбгэн гурбан хүбүүдээ дайнда алдаһан, хүгшэноо үхүүлһэн, хамаг зоболонниие, халуун-хүйтые үзэжэ үнишэрһэн юм. Мүнхэ таабайн хүшэрхэн ролиие Буряадай АССР-эй арадай артист Г. Бутуханов бэрхээр гүйсэдхэнэ.

Гадна Буряадай АССР-эй арадай артистнууд Л. Егорова (Лилия), С. Уладаева (Нуржай), Л. Дугарова (Пэлжэдмаа), Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд Ч. Гуруев (Түмэр Хусаевич Арсаланов), М. Жапхандаев (Виктор), артистнууд С. Хажитов, Н. Абидаева, Д. Дашинамжилов, О. Бабуев гэгшэд хабаадана.

Е. Ф. ЕЛИЗОВ

1948 онһоо КПСС-эй гэшүүн, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагша, Буряадай АССР-эй социальна тэдхэмжын министр Евлампий Фёдорович Елизов удаан саг соо хүндөөр үбшэлһэнэй удаа 59 наһандаа 1981 оной мартын 19-дэ наһа бараба.

Е. Ф. Елизов Буряадай АССР-эй Кабанскын районой Фофоново тосхондо түрэһэн юм. Багшанарай институт дүүргэһэнэй удаа 1941 онһоо 1947 он хүрэтэр Совет Армиин зэргэдэ алба хээ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Армиһаа табигдаһанай һүүлээр гурбан жэлэй туршада Танхойн дунда һургуулида түүхын багшаар хүдэлөө.

1949 онһоо Е. Ф. Елизов партийна хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдэбэ. КПСС-эй Бабушкинска горкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшаар, удаань секретаряар ба хоёрдохи секретаряар хүдэлһэн байна. 1960 ондо Эрхүүгэй партийна һургуули дүүргэһэнэйнтээ һүүлээр Тимлюйн цементын заводой парткомой секретаряар, арадай депутадуудай Кабанскын районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр хүдэлһэн байна. 1962 ондо Хяагтын районой Хүдэриин совхозой директорээр хүдэлхөөр эл... гээгдээ. 1967 оной декабрь һарада нүхэр Елизов КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретаряар һунгагдаһан юм.

1974 ондо Е. Ф. Елизов КПСС-эй обкомой аппарат—партийна комиссиин түрүүлэгшээр хүдэлхөөр дэбжүүлэгдэһэн, 1976 ондо Буряадай АССР-эй социальна тэдхэмжын министрээр томилогдоһон байна.

Е. Ф. Елизов Улаан Одоной хоёр орденоор, Ажалай Улаан Тугай хоёр орденоор, олон медальнуудаар, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан юм. Партиин хэрэгтэ үнэн сэхэ, шадамар бэрхэ эмхидхэлшэ хүн зондо анхаралтай ехэтэйгээр хандадаг тула областной партийна организаци, республикын ажалшадай дунда ехэ хүндэтэй болоһон байна.

Коммунис партиин үнэн сэхэ хүбүүн Евлампий Фёдорович Елизов тухай гэрэлхэн һайхан дурасхаал тэрэниие мэдэдэг байһан, тэрэнтэй сут хүдэлһэн бүхы хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ мартагдахагүй...

А. У. Модогоев, Б. С. Семенов, В. Б. Саганов, В. Г. Бирюков, А. А. Бадиев, В. Ф. Лысов, Л. В. Потапов, А. М. Беляков, А. Д. Чукаев, И. П. Зинченко, К. К. Шомоев, А. С. Берещинов, Г. И. Верещагин, С. П. Будажапов, С. В. Ангапов, И. Д. Даржаев, Б. И. Николаев, В. И. Черныш, И. Д. Черняков, К. А. Калашников, К. Д. Лубсандоржиев, А. И. Хмелев, В. Д. Минеев.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ» — ТАСС-ай материал. Хабарые угтуулан. «Нэгэ зорилготой, нэгэ һаналтайбди» —Госкомсельхозтехникын Тарбагатайн отделениин хүдэлмэрилэгшэдэй нээмэл бэшэг. Республикын һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Буряад ороной хүн зон партиин XXVI съездын документнүүдые шэнжэлэн үзэнэ» —мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Барилгануудые саг соонь ашаглалгада тушааха. «Хонхо хэзээ жэнгирхэб?» —Л. Михнинэй, Р. Макальскаягай статья. Эрдэмтэдэй дурадх... «Эм домто үлэгдэл»—... Матофоновой корреспонд... ци. «Эрдэм наукын байгуул... хы хүсэн»—ТАСС-ай материал.

Гурбадахи хуудаһанда. «Дурасхаалай туг» —П. Петровагай рассказай түгэсхэл... Замбуудин шэнжэлгэ ... хай ТАСС-ай материал. Политическэ шэнжэлэгшын тэмд... лэлнүүд. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын үдэрэй галхан... «Үгэнүүд үнгэтэй һаа...» К. Баторовай статья. Бүри... шажанда эсэргүү темын материал. Спортын һонин. «У... гы» — шүлэг. Фото-мэ... сэлнүүд. Мэдээсэлнүүд бол... соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — «Үглөөнэй гимнастика». 10.05—«АБВГдейка...» 10.35 — «Арадай аялганууд». 10.50 — «Түрэлхид, таанадта!».

Улаан-Үдэ. 11.20 — «Арадай уран бэлигтэн». ЛВРЗ-гэй уран һайханай бүлгэмэй коллективэй телефестиваль. 12.20 — «Спортлотогой» 12-дохи тираж.

Улаан-Үдэ. 12.30 —«Комсомолой эдэбхитэдэй һургуули».

Москва. 13.05 — Санаар һолжоролгын спортоор СССР-эй кубогта. Эрэшүүл. 15... 13.50 — Ирландиин на... нальна һайндэртэ. «Ирланди—ирландецүүдай газар» баримтата фильм. 14.45 — «Наранай нөөсэ баялигуу...». 15.45 — «Мүнөөдэр — ... би дэлхэйдэ». 16.00 — «Здравствуй, река» — ... һайханай фильм. 17.05 — «Хани барисаан» — ... журнал. 17.35 — «Хани барисаанай кубок» гэһэн ... дэ атлетикээр уласхоорондын мүрысөөнүүд. 18.10 — «Съездын делегадуудта үгтэнэ». Армениин ССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь В. Петросянай хэлэлгэ. 18.20 — «Ая ... танай ажамидарал». 19.20 — Политическэ шэнжэлгэ. В. С. Бекетовэй хөөрөөн. 19.50 — «Танай захил... шэгүүдээр» — хүгжэм... дамжуулга. 20.35 — «В... лерий Чкалов» — уран ... ханай фильмын табигдаһанһаа 40 жэлэй ойдо. 22.00 — «Время». 22.35 — Конц... 23.00 — Футболоор СССР-эй кубок. 00.45 — Ш... һонин.

Редакторай орлогшо
И. Р-Д. ОЧИРОВ.

КПСС-эй Хяагтын райком, арадай депутадуудай районно болон городской Соведүүд партиин райкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлһэн

Евлампий Федорович ЕЛИЗОВЭЙ

сагһаа урид наһа бараһантай дашарамдуулан, тэрэнэй гэр бүлынхид ба түрэлхидтэ гүнзэгы шанал... лаа мэдүүлнэ.

БУДАМШУУ

БУГА БАРАГТАЙ, ХАНДАГАЙ ХАБАТАЙ

Ямар нэгэн адар томо амитандал баруун-урдаһаа сэхэ зүүн-хойшоо ара нюргаяа тэбхылгэн һунаһан Хамар Дабаанай хангил үндэр саһан оройбшотой мүндаргануудай хяраар үглөөнэй наранай һаргама элшэ ялабхин наадана. Газаа хабарай амисхаал оронхой, нилээд дулаан. Тэрэ үдэр эртэлжэ бодоһон Шара Азаргын һургуулиин физрук Дымбрыл Лубсанов газаа гаража, оршон тойрониие хаймадан харахадаа, нилээд сэдьхэлээ хүдэлгэһэн хэбэртэй, дуугайхан зогсоод, гэртээ ороходоо:

—Газаамнай яагаа гоё болоод байна гээшэб. Ургын бултайжа байһан үеые һануулбал. Байза мүнөөмнай ямар үдэр бэлэй. Аа-а, середа, үшөө четверг, пятница.., суббото, воскресенимнай ойртоо ха юм. Энэл амаралтынгаа үдэр Славадаа айлшалхал юм байна. Һая наашашье ошоогүй һэм. Юрэдөө совхозойнгоо һүрэг үхэрнүүдые харууһалжа, гэр тойроноо байгаа юм бээзэ,—гэн, ажалдаа яаралтайхан ошобо.

Һургуулиин багша Дымбрыл Лубсановай үдэр бүхэндэ үндэлзэдэг үе хаһаньшье хүрэжэ ерэлэй. Тэрэ эртээнһээ бэлдэһэн бүхы юумэеэ суглуулаад, үнинэйнгөө танил, Енгорбойн совхозой үхэршэн Вячеслав Содбоевич Доржиевта ошохо автомашина бэдэрэн, хэдэн тээшэнь хашалгүйгөөр хонходоо гэхэ. Нютаг нугын нугаршагүй нүхэд байдаг лэ ааб даа. Дүтынь нэгэ танил дээрэлхүү бэшэ Дымбрылээ дуратай газартань хүнгэн автомашинаараа хүргөө юм.

Үни уулзаагүй үетэн нүхэд «галта дуһалай» сэржэм үргэһэнэйнгөө удаа хадалиг нютагайнгаа омог дорюун зан гарган, амарха сагайнгаа «программа» баталаа ааб даа. Тиихэдээ эдэ нүхэднай нэн түрүүлэн туруута ангуудай мүр үлые мүнхэхэ, тухайлха хүсэлэнтэй хүбшэ тайгын гүн руу ошоо юм.

Утын үдэрэй туршада уула хада байнал гэжэ махаһан эдэ хоёр үдын һүүлээр отогтоо ерэхэдээ, гар хооһон байгаагүй, хониноор утатай хара-хүрин зүһэтэй, һоёо шүдэеэ һаял хүсэжэ ябаһан бодон гахай олзотой бусаа. Утахан һуумяа бэетэйшье һаа, зүрдэгэрхэн зүһэгүй иимэ ан унагааһан эдэ хоёрнай аргагүй ехээр олзуурханги:

— Ташалангай саһан хайлажа соохорлоо. Үглөөдэрһөө буга, хандагай отохоёо ошоё! Одоол мүнөө хаһа сагынь ороод байна. Бишини Закаменск хотодо ажаһуудаг Хандажаб Дансоруновта хэлэһүү. Тэрэмнайл одоол шагааһанаа алдадаггүй хүн байха,—гээд, физрук Дымбрыл Цыбикович Лубсанов эгээн түрүүлэн мэдүүлхэ юм.

Дуугайхан байһан Вячеслав Доржиевынь зүбшөөжэ ядангяар:

— Энээхэнээ хубаагаад абая. Үглөөдэрэймнай олзодо оролсоно аабза. Ямар хүн юм, мэдэхэ танихашьегүйб, — гэжэ буруу харан урпыхадал гэбэ.

Талаан ехэ тайга соо һоёото бодон гахай мухарюулһан эдэ хоёрнай олоһон олзоёо тэрэ дороо бэлэн болгоод, жалгата хадаһаа уруудуулһанай һүүлээр отогтоо бусажа, ан бун амараа юм.

...Үглөөдэрынь, амаралтын үдэр Закаменск хотын хэлхээ холбооной мастер Хандажаб Дансоруновын тэдэ хоёр нүхэдөө хорхойн мүрөөр мушхэжэ олоод ерэхэдэнь ошохо, агнаха харгыгаа тодорхойлоод тараа гээшэ. Гайтай холоһоо алдадаггүй гаһар томо «Барс» винтовкотой, гартаа ороһониие орхидоггүй гүнсэгэр хоёр сэмгэтэй буунуудтай эдэнэрнай тэрэ үдэр Хамар-Дабаанай хада байнал гэжэ махаа гээшэ. Тэдэ гурбанай ябажа ябахада гэхэ гү, али һуумал хадын наруули талын үүлэн майлада гурбан хандагайн бэлшэжэ ябахань харагдаа юм. Холые ойро болгодог гэхэ гү, али холо ошодог хорото һомотой «Барс» буутайнь эгээл түрүүлэн олзуурхажа, нүгөөдүүлдээ үһөөрхэнгеэр:

— Энэшни намдал үгтэһэн олзо гээшэ, —гэн, нилээд удаан мэргэлжэ, «няад» гүүлэһэн ааб даа. Туулган һомоной үхэлтэ хоронд дайрагдаһан хандагайшье хоёр алхам харайнгүй гударшаба.

Оромгүй томо туруутын оронлоглон унаад байхада, ухаангүй баярлаһан эдэ гурбан тэрэ хандагайнгаа мяхые хам тэгшээр хубаарилаад абаа юм бээзэ.

Ингэжэ бугашье һаа барагтай, хандагайшье байг хабатай гээд хамаагүй хулгайгаар агнуури хэгшэдэй харата хэрэг тобойсо элирүүлэгдэжэ, хэһэн гэмтэ хэрэгэйнгээ түлөө харюусахань гээшэ. Байгаалиин дундаршагүй мэтэ баялигта хорото һабараараа орожо бузарлагшад иигэжэл мэлэрэгдэжэ, баригдажа, хэһээгдэжэ байһай.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35. редактор—2.54-54, приемная —2.54-93, зам. редактора—2.68-08, зам. редактора—2.62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2.66-76 отделы: партийной жизни—2.60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2 54 93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-02373. Заказ № 67. Индекс 5901.